Hosanna

January - February 1988

Editorial

Kum 1987 kumtìr aṭanga harsàtna avànga **Hosanna** kan chhuah chhunzàwm thei lo chu - kan Kohhran chhûnga mi aiin Kohhran pâwna chhiar vetute *pawi tih thu* dàwn a ni a; mahse, Kohhran chhûnga mi pawhin *pawi a ti* a ni ang – Ethanim 15, 1987-a Lunglei-a Bàwkte Kùt hmanga *General Conference* kan neihin '1988-a Hosanna chhuah chhunzawm' kan rêl a, Pathian malsàwmna azârah kan rawn tichhuak leh ta a. Thil manin to lam pan kum tin mah se, Pathian Thu Dik puanchhuahna a nih avàngin, a man pawh Rs 3/- kan ti ve a. Kan chhiar zawh hnu pawha min dang kan chhiartîr ve zèl pawh rawngbàwlna ṭha tak a ni.

Kan sènso hi Ṭhalaite suma buatsaih a ni a, sènso zàt kan hmuh theih hràm nân khàw tina *Agents*-ten thla tina chhuak man rawn thawn nghàl zèl tùra beisei an ni bawk. Chanchinbu latuten làk man Rs 3/- chauhvah harsàtna i insiam lovang u.

ARTICLE rawn ziakte'n ulùk taka in rawn ziak kan beisei a, hetah ulùk lehzuala endik a ni zèl a. Pathian Kohhran chu *Apostol-te Hmàchhawp Latu* kan nih avàngin Pathian Thu-ah uluk bera kan kal a ngai a, kan hlaah pawh, *"Chanchin Ṭha dik, a kima hrilin,"* tia kan sak ṭhìn kha! Chhiartute tâna CHAW TAK, min chàwmtu a nih ngei theih nân, uluk taka in thuziak chu a kai rual lo lai kan lo siam ṭhatin, tuma'n hàw lo va, inzìr nân in lo hman zàwk kan duh a ni.

Zoram dung leh vàngah miten Pathian Thudik zawngin an khawsà nasa hle a, chuvàngin he HOSANNA phèk tlêm tè hi *Ringtharte* leh *la hmu ve lote chàwmtu* leh *kawhhmuhtu rawngbàwlna pawimawh tak* a nih beisei avangin — Ṭhalai chauh ni lo, nu leh pate pawhin làin - ṭhènawmte i chhiartîr ve zèl ang u.

Zoram pumah Messiâ Zirtîrna dik LAL zèl rawh se. LALPA Thlarau Thianghlim ṭanpuinaa hriat fiah thiamna in neih kan beisei.

Editor : H. Biaknghetа
Aizâwl, Khatla
Jt Editor : H. Lalngheta
Aizâwl, Khatla
Cir Manager : Isaac Hnamte
Aizâwl, Khatla
Office Manager : David Muankima
Aizâwl, Khatla

Correspondents :
Evan HC Lallàwma, *Dìltlâng*
Pastor B. Biakkùnga, *Champhai*
H. S. Lalrinawma, *Rahsivêng, Lunglei*
R. Malsàwmthanga, *Rêngdìl*
Lalrinawmi, *Lungdai (A-S Road)*
Evan Vànramthanga, *Rêngdìl*
Ngûra, *Chàmdùrtlâng*
Lalkhawlaia, *Chàmdùrtlâng*
Lalbàna, *Chawngte*
Lalrema, *Tuipui-Dârzo-Kai*
Elder T. Thangkima, *Kolasib*
Pastor H. Thathleia, *Sangau*

::

MPKṬP 1987 - 1988 TARGET

Aizawl District	= Rs	1, 200
Lunglei District	= Rs	600
Chhimtuipui District	= Rs	800

::

MPKṬP HLA BU

Hla phuah tharte hnèn aṭangin *tonic sol-fa* nèna buatsaihsà rawn thawn zèl rawh u. June 1988 aṭangin Pathianin rem min tihpui chuan, a Buatsaih Hna thawh ṭan kan tum.

::

HOSANNA

A man copy khat	Rs 3.00p
Kum khat atan	Rs 18.00p

Published and issued by the
Faithful Youth Challengers,
Church of God, (Seventh Day)
Mizoram Conference

"Ringtu zawng zawngte u, tho ula,
Nî a la èn chhûng hianin, Thihin a nàn hmâ che u hian, Thlarau Bo tân thawk rawh u."

Amahah awm reng rawh u

Bro H. Lalngheta
President, MPKṬP - Aizâwl

"... chutichuan, Unaute u, Amahah awm reng rawh u, tichuan, Amah chu lo inlâr mah sela, A lo kàlin A hmâah zak lovin huai takin kan awm thei ang ...."
— Johana 2:3

He thuchâng tàrlan hi vawi engzàt pawh chhiar nawn ila, 'PATHIAN CHU KAN HNÈNAH LO KAL A, MIN AWMPUI HMASA ZET A, CHUMI HNUAH A HNÈNA AWM VE CHAUH TÙRA SAWINA' niin a lang lo. *"Amahah awm reng rawh u,"* tih a hmasà a ni. Chuvàngin, kan nun dàn leh Pathian kan rin dàn hi ngun zàwkin i han inbih chiang leh teh ang.

Mizoram chu KRISTIAN *[Iesua hnung zuitu]* ni-a kan inchhàl ngàmna a rei tawh hle mai a. In tinah Bible khalh chhiat tawh leh chhiar sèn loh a awm nghèk nghùk tawh mai.

Chhiar ngùn tak tak kan tam ang! Nimahsela, mi tam tak chuan chhiar ngun hle mah se, *"Lalpa Iesua ring la, tichuan chhandamnin i awm ang ...."* tih thu chàngchawiin - 'KA RIN PHAWT CHUAN' tih hi kan kalpui duh dàn a ni vek mai!

Bible pum pui chhiarin, Pathianin A mite awm dàn tùr a sawi leh Tirhkoh hote pawhin Pathian mite rinnaa an awm a, an nun dàn tùr te leh - a duh anga awm lote'n hremna tuara Chatuana Nunna an chàn dâwn lohzia thu kan hmu. Nimahsela, Pathian thu *pulpit* chunga bân vai meuhva an sawi pawhin – mi ṭhenkhat zàwm atân an sawi nge ... inkhualtèlem ang chauhvah an inngai ... Biak In chhûngah "KA RIN PHAWT CHUAN ...." ti duh si lovin; khàwlaiah leh hmun dangah chuan, "KA RIN PHAWT CHUAN ... CHHANDAM KA NI THO THO ANG ..." an ti leh sì ṭhìn.

Kan Thupui - "AMAHAH AWM RENG RAWH U," tih hi eng ang takah ngai ang maw? *[I ngaihtuah chiang teh ang u.]*

'AMAHA KAN AWM RÈNG DÀN TUR CHU' *engtin nge ni ang le?* Amah chu mihringte anga hmuh theiha zui theih a ni lo va, chuvàngin A Lehkhabu Thianghlim *[Holy Bible]*-a A mite awm dàn tùra ziak awm, kan chhiar ṭhìn anga kan àwmin, *Amahah kan awm reng* tihna a ni. Nimahse, mi tam tak zàwk chuan "AMAH KA RING E," tiin, kan duh ang anga kan awmin, Ani chuan min *Amen-pui* zèl tùrin kan ngai a àng hle. Hèng mite hian Lalber Pa, Pathian leh a Fapa - Chhandamtu chu an duh ang anga kaihhruai an tum a ang hle. *Christmas* te pawh *'a pian nî leh hun a ni lo ve,'* kan tih pawhin; 'AMA TÂN KAN HMÀN PHAWT CHUAN, A PAWI LO,' an ti ṭhìn. Patian ruat KUT *(Feasts)* hmang duh lo - anmahni siam Kùt pàwmtîr an tum hi boràlna bul a ni.

I Johana 3:3 kan chhiarin, *"Tupawh Amâ chunga beiseina nei chuan Amah a thianghlim angin a inti-thianghlim ṭhìn,"* tih kan hmu. Châng 4-naah chuan, *"Tupawh sual ti apiangin Dàn pawh a bawhchhè ṭhìn, sual hi dàn bawhchhiatna a ni,"* tih kan hmu a.

Tùnlai zirtîrnaah chuan, *"Mihringin engmah tih theih kan nei lo; ring ila a ni mai,"* tih a ni. Mahse, mihringin TIH TÙR kan nei a; *sualna huat a, do va, thil ṭha tih* hi kan tih tùr a ni.

Pathian HUN leh DAN siamte duh lovin; *keimahnî dàn siam* kan làntîr zàwk chhûng chuan *sualna hnuaiah kan awm* tihna a ni, chu chu *Amahah kan awm lohna* a ni. Chuvàngin, Amah chu rawn inlâr mah se, a dik lo chu dik angah i pàwmtîr theiin a rinawm loh.

A tàwp berah chuan, Amaha kan awm reng theihna tùrin - A hun leh Dàn siamte, a *kùt nî* te, thiang leh thiang lo a thliar dàn te, tih tùr leh tih loh tùr a tùk — Bible-a ziaka awm ngei hi zàwmin i pàwm ang u. Bible-a awm lo - *Christmas* te, *Good Friday, Sunday* etc., serh te bànsan a hun tawh. Hèng *Sunday, Good Friday, Christmas* serh te hi DÀWT SAWI LEH DÀWT HMANGTUTE an ni; an chàn tùr chu i hriat duh chuan — **Thu Puan 22:15** chhiar mai rawh.

Inpumpèk Kùt

Isaac Hnamte
General Secretary, MPKṬP

Hmàn lai takmeuh a ni tawh a. Greek ram hmàr lama MAKEDONIA an tihah chuan **Phillipa**-a, lal pakhat a awm a. Fapa koh duat pakhat a nei a, a hming chu **Alexander**-a a ni. *History* ziaktute chuan Alexander-a pian kum hi 356 BC niin an hria a.

Alexander-a chu kum 20 mi leka naupang a nih laiin, a pain a boràlsan ta a. A pa ai awhin – *lalna* a chang ta a ni.

A tèt lai aṭanga zirna sikul ṭha tak tak tea kal ṭhìn a ni a. Sipai nùn chàn dàn chi tinrêng a zir zo va. Lalna a chàn/neih aṭangin a thil zir chu *practical*-in a nùnpui ta a. Lal chak leh ropui tak a nih phah ta hial a.

Makedonia ram leh Greek ram chu a suihfin nghàl a. Chutih lai hun chuan khàwvèl Gentile Lalram ropui tak ding lai mêk chu MEDIA leh PERSIA ṭang kàwp an ni. Media leh Persia Lalram chu chak hle mah se, Alexander-a chuan tisà upàtna lama kum 25 mi lek a nihin ARBELLA INDONA hmingthang takah chuan Media+Persia-te a hneh ta a.

Khàwvèl Gentile Lalram PATHUMNA chu Greek-hovin an chang ta a. Greek Lalram din hmâa *Lalram pahnih* - BABULON leh MEDO-PERSIA-te erawh chuan khàwvèl pum pui hi an hneh ve hman lo va; mahse, mi duhàm leh hràt khàwkhêng, pa-valai zèk zàwk Alexander-a chuan, *kum 30 mi a nihin* khàwvèl a hneh chhuak a. *'Beih belh zèl tùr a neih lehchuan tawh loh aleiah, lungchhè vànkaiin a ṭap hial,'* an ti.

Bible zir-mite thlìr dàn aṭanga *record* an siamah chuan - *'Greek Lalram hian 331 BC aṭanga 63 BC thleng rorêlna vùng tak a kengkawh,'* an ti.

Bible lam aṭanga Greek-ho chanchin kan hmuh dàn te —

a. Milìm Pùm leh malpui *(dâr) - Nebukadnezzara mu-màng*
b. Keitè, lu pali leh thla pali nei - *Daniela Inlàrna*
c. Kèlpa thur, a mitte inkâra ki langsàr tak nei - *Daniela Inlàrna*

Vàntirhkoh Gabriela'n he Inlàrna hi a hrilhfiah nghàl bawk kha, *"Kèlpa hmulchhùr mai chu Greek lal a ni: tin, a mit inkâra ki ropui chu lal hmasa ber a ni."*
— Daniela 8:21

"Kèlpa chu a intilian ta vak mai a, a lo chak lai tak chuan a ki ropui tak chu a tliak ta a; tin, a aiah chuan ki langsàr tak pali, kâwlkil lì hawiin an lo chhuak a."
— Daniela 8:8

'LEI PUM CHUNGAH HIAN' tih thu kan chhiar ang ngeiin, Alexander-a chuan khàwvèl pum pui a hneh ta ngei a. Kan *Pathian Thu Nung* hi a dik zèl avàngin Ropuina leh Chawimawina chu Pathian [Yahweh] hnènah awm zèl rawh se.

Greek lal hmasa ber chu Alexander-a a ni a, kèlpa mit inkâra kì langsàr tak chuan a lo entîr tawh a; mahse, Alexander-a'n khàwvèl hneha a lo khàwsàka a lo intih hruanghràm lai takin KI chu a tliak ta a - kum 32 leka naupang, khàwvèl ngàmtu Greek lal chu June 13, 323 BC chuan a lo thi ta a ni. A thihna khua hi râl làka a hneh KHAWPUI ROPUI tak BABULON a ni.

Alexander-a a thi ta miau si a. A sipai *General* palite an inlùling ṭan ta hle. Greek lalrama awptu lû ber nih inchuhin, an inbei sèk ta hlàwm a. Hèng *General palite* entîr nân hian KI PALI – *kâwlkil lî* hawia lo chàwr chhuakte chanchin Bible-ah kan hmu.

Hèng General palîte hian kum 22 chhûng zèt ram an inchuh a. Alexander-a *fapa, naupang tak tân pawh* sa hìmna ùma rèlh bo a ngaih phah ta a.

Tlai khàw hnuah 'IPSUS INDONA' an tih, 301 BC khân General palite chuan ram àwp chin tùr an inrem-siam fèl ta ṭàwk a.

Historian-te chuan Alexander-a sipai *general palite* chu hetiangin an hming a lo *record* a :

1. Cassender
2. Lasymachus
3. Ptolemy
4. Seleucus Nicator

Lasymachus : Asia Minor *(Thrace)* hmunah làlna a chang a, a ṭhiante zawng zawng aiin a làl hun chhûng a rei lo ber; 168 BC-ah a ram a kin.

Ptolemy : Aigupta ram kan tih khu a àwp ta a, 30 BC thleng a lalram a ding a, a ṭhian dangte lalram aiin a tlo ber a ni.

Cassender : Greek leh Makedonia a awp ve thung a; 146 BC-ah a lalram a kehchhia.

Seleucus Nicator : Syria leh Babulon hmunah lalin a ṭhu a. 65 BC thleng he lalram hian a hâwl pha.

Syria Lalram aṭangin lal nunràwng tak leh chak tak mai **Antiochus IV Epiphanes**-a a rawn dàwk chhuak ta luah mai a. 175 BC aṭanga 164 BC thleng a inhrosà leh nghàl a.

"An zînga pakhatah chuan ki te tak tè a lo pêng chhuak a, chhim lamah te, chhak lamah te, ram ropui lamah te nasa takin a lo ṭhang lian ta a ...."
— Daniela 8:9

'AN ZÌNGA PAKHATAH' tih hian, *ram ṭhènawm palite* zînga *a pakhat emaw berah* tih a kàwk a; **Antiochus IV Epiphanes**-a kha Syria aṭanga dàwng taka rawn dingchhuak a ni rèng a ni.

Bible sawilàwk ang ngeiin, Syria CHHIM LAM RAM *Aigupta* chu 170 BC khân Antiochus IV Epiphanes-a'n a hneh a. CHHAK LAMAH tih thuin a dàwt angin, chhak lam ram hla tak *Persia* pawh a han hneh leh zèl a. Chumi hnuah RAM ROPUI *[Israel]* chu a rawn nàwr tawm leh ta pàng a. Solomona Temple a suam chìngchìvèt hneh hle a, Judah mipui tam tak a that bawk a ni.

"... hàl ràl thilhlàn awm fo chu a làk bosak a ...."
— Daniela 8:11

tih thu a thlèn dik theih nân 168 BC, Kislev 15 aṭang chuan Antiochus IV-a chuan Solomona Temple Thianghlim chu JUPITER milem-biakna hmun atân a hmang ta a. Pathian leh a mite tâna *sa tènawm* VAWK thisen hmangin inthawina a siam chhunzàwm ta a. Bawhchhiatna hun a inṭàn ta!

He bawhchhiatna hun chhûng hi **"zîng-tlai 2,300 [*ereb-boqer* 2,300]"** a ni.

Judah-te hi ni khata VAWI HNIH HÀLRAL INTHAWI hlàn ṭhìn an ni a - *zîng leh tlaiah* an inthawi ṭhìn. 'ZING-TLAI' tih hi Hebrai ṭawngin *ereb-boqer* an ti a. Kan Zoṭawng Bible-ah ṭawng dik phàwkchhuak zova kan nei ve hi — a làwmawm hle mai.

Zàwlnei Daniela Lehkhabu hi *ṭawng 'hnih* hmanga ziak a ni a. Daniela 1:1 aṭanga Daniela 2:3 thleng hi Hebrai ṭawnga lo ziak tawh *[original script]* a ni a; Daniela 2:4 aṭanga Daniela 7:28 thleng hi KALDAI ṭawnga ziak a ni. Daniela 8:1 aṭanga Daniela 12:13 *[a tàwp thleng]* hi Hebrai ṭawnga ziak bawk a ni.

Daniela 8:14 thu-a *"Zîng leh tlai sànghnih leh zathum thlengin; tahchuan hmun thianghlim chu thènfai a ni ang,"* tih thu hian *"Ni 1,150 chiah a ràlin, hmun thianghlim chu thènfai a ni ang,"* tih a kàwk a *[kan chhùt chhuak dàp bawk ang.]*

Aw le, 168 BC Kislev 15 aṭang khân Antiochus-a'n Temple Thianghlim chu a luah ta miau mai si a. Judah-te thìn a nà hle. Temple chu chhuhkìr leh tumin, Judah-ten BEIHPUI an thlàk ve ta.

Puithiam MAKABIA leh a fapa 7-te chuan hmàchhàwp an là ve ta. Mahse, puithiam Makabia chungah vànduaina a thleng ta miau mai! PUITHIAM MAKABIA A THI!

Hmàchhàwp là-in, Makabia fapa Juda Makabia chuan HRUAITU hna a chelh chhùnzawm ta chàwt a, chutih hun lai chu 167-166 BC thuarthàm niin *history* ziaktuten an *record*.

Kum 166 BC-ah Syria sipai hotu ṭhenkhat **Appolonius, Seron** leh **Gorgias** te an that a. Kum 165 BC-ah Syria sipai hotu-làwk **Lysias** chu *Bethsur* khuaah an that leh a; *ni chhuak duhawm tak a chhuak ṭèp*!

Kum 165 BC Kislev 25, thlasìk vàwh èm èm hun lai chuan TEMPLE THIANGHLIM, *bawrhbâng zo tawh* chu chhuhkìrin a awm leh ta!

Chumi kum 165 BC Kislev 25 aṭang chuan Judah-te chuan HALRAL INTHAWI an neih leh theih làwmna KUTPUI an chher thar ta a. Tùn thlengin an la vàwrh làrin, an la timìt lo. An HNAM KUT hming atân HANUKKAH an vuah a, Mizo ṭawnga kan hriatpui theih dàn chuan **Inpumpèk Kùt** tih a ni.

"Tin, Jerusalem khuaah Inpumpèk Kùt lai a ni a, chu chu thlàsik lai a ni ...." — Johana 10:22

HANUKKAH hian *ni riat* a awh a. **Kislev 25, 26, 27, 28, 29, 30, Tebet 1, 2** thleng - hlim takin an kùt bûng bûng ṭhìn. Khàwnvàr chhìtna *kuang pakaw nei* zînga kuang riat an chhì èng ṭhìn a; ni khat hèn zèlin *kuang khat* an chhì ṭhìn a, ni riat an kùtin *kuang riat* an

chhi kim ṭhìn - chutah zèt zàwng - an KÙT an hmang tlìngtlà a lo ni ṭhìn.

Bible Calendar-a KISLEV thla hian *Gregorian Calendar*-a DECEMBER thlà hi a hâwl chiah a; chuvàngin Chanchin Ṭha Johana ziak hi Pathian Kohhran member tân chuan a dik bìk hliah hliah a, thu-awihna tela Pathian hunbì kan vàwn nùn avàngin. Pâwl dangte tân pawh dik mah se, luhlùlna avànga thu-awih an chhuah theih loh vàngin, *hnàwmhnè*-ah an siam ta zàwk si a!

HANUKKAH hi thlàsìk laia Judah hnam puala KUTPUI a ni rèng a ni. He KÙT hian a entîr ber chu, **Jerusalem Temple an chhuhkìr lehna a làwmna** a ni.

A nih leh, 168 BC Kislev 15 aṭanga 165 BC Kislev 25 inkâr chhung hian *ni engzàt nge tlàzèp* hman? Chùng nîah te chuan **Zîng-Tlai 2,300 Inthawina** tènawm chu a thleng kim chiah em?

Kum 1-a **thla 12** a awm kùmin, kum 1-ah **ni 360** a awm thei. Thla khatin **ni 30** an neih ṭhìn avàngin [hèng hun lai hian HILLEL-A CALENDAR hi hmàn a la ni hmàn lo.] Tin, *kum 19 chhûngin* Leap Year *(Kumpui Kum)* tia sawi theih ve mai tùr **ṭum 7** a awm ve ṭhìn. Leap Year kumah **thla 13** a awm ṭhìn. A thla 13-na chu **Adar II** *(Ve-Adar/Adar-Sheni)* an ti ṭhìn. Kum zâwnin *leap year* a awm thei lo va; mahse, a inkâr thlàkin Leap Year a awm thei zauh bawk.

Kum 168 BC khân *Kislev 15 — Kislev 30*	—	16
Tebet thla	—	30
Sebat thla	—	30
Adar	—	30
Adar-sheni	—	30
167 BC, thla 12 × ni 30	—	360
166 BC, *Leap Year*	—	390
165 BC, Kislev 24 thleng	—	264
Total		**1,150**

Ni khata inthawi *zîng-tlaia* neih ṭhìn chu **ni 1,150**-in han chhùt chhuak teh le. Ni 1,150 × *zîng-tlai* inthawi = 2,300.

"Thudik chu lei la, hralh leh tawh suh."
— Thufingte 23:23

March 11- 14, 1988-a Lungdai
(Aizawl - Silchar Road) khuaah
Church of God (Seventh Day)
Aizawl Circle Conference
lo awm tùrah
Mizoram Conference chhûnga
Church of God (Seventh Day) unau, tlâng tina mite
ṭhahnèmngai taka lo kal tùrin
kan sâwm a che u.
Lalpaa in rawngbàwlpui

H. L. ROMAWIA (Mawitea)
Chairman
Church of God (Seventh Day)
Lungdai

Ridimi'n Hriattirna a dawng

In 370 vèl zèt awmna RATU khua chu Aizâwl-Tipaimukh Road-a khàw pakhat a ni a. Aizâwl aṭangin 140 kilometers a ni. Vêng hrang hrang pasarih vèl awmna khua a ni a. An vêng hmingte chu —

Hmuivârkàwn *(Lènhmui rah vâr chi a tam ṭhìn avànga vêng hminga chawi a ni àwm e);* **Bazaar-kâwn** *(sumdàwnna hmun)*, **Mission vêng, Dî-kàwn, Vêng-hlui, Mêl-kàwn** leh **Ramhlun.**

Sàkhàw lamah pawh *Denomination* pariat lai an awm a, member an ngah dàn indàwtin Kohhran hmingte lo târlang ila:

Presbyterian Church, Salvation Army, United Pentecostal Church, Independent Church of India, Church of God (Seventh day), Roman Catholic, Church of God Manaseh Israel *(Thangruma Pâwl an tih mai - a ṭùl dàn anga a hming an thlàk kual sèk; achângin* **Family of Elohim Church** *an tih* leh **Reformed Church** te an ni hlàwm.

January 12, 1988 zàn dâr 9 aṭangin Ratu khuaa nu pakhat, zìrna lama thiamzìr lo, màwlmàng ve tak leh hnuaihnùng nia a inhriat avànga mi inngaitlâwm tak sî **Pi Ridimi** chuan thichhàwngin THLARAU HRIATTÎRNA a dawng a. Sâwngbâwltute ngaihdàn chuan *dama an hmuh kìr pawh an ring lo*.

Hlauthàwng leh khùr chunga an sâwngbàwl tlaivàr hnu chuan - Ridimi pawh a rawn leikàng ve ṭàn ta deuh hlek a. Pathianin Thu a hriattîr chu puan ngàm har a ti hle a. Kohhran Dik puan làn a ṭùl si! Kohhran Dik lo pawh phawrhchhuah a ngai tho bawk si!

January 13 zîng dâr 10 aṭang chuan *Thu Hriattîr* chu a puang ta.

Thu Hriattîr a puan hmâ hian – hèng Bible *bung* leh *chângte* hi chhiar tùra lo làng an ni :

Thu Puan 5 aṭanga 9 chhûng thu te, Isaia 5:1-7; Isaia 56:1-7; Luka 6:5; Marka 3:17 etc.,

THU PUAN —

Pathian Fapa hming dik IESUA MESSIA hmàn tùr *(Pi Ridimi hian hming dik hi a la chhàkchhuak ngai lo a ni).*

Khàwvèl pum puia H. Thangruma kaihhruaite Biak In neihchhun *Ratu Field Tlâng*-a DÌ IN chu kàngin a hmu *(vision)* a; a chhûnga ramhuai dum chùl mai leh lian tak pawh a hmu a. Thlarau aṭangin mi pahnihin an hmuhpui bawk a. Ramhuai puihna hmanga H. Thangruma'n amâ finràwlna nèna rawng a bàwl thu a puang ta bawk a.

Thu a puan kârin - damlote rawn hruai tùr tiin damlote chu a kutin a lo khawih a, dàmna an chang hlawm bawk.

A hringtu-nu leh pate pawh Pathian Kohhran-a awm tùrin a kawhhmuh nghàl a. A pianpui laizâwnte pawh mimal mala kovin, *"Thangruma Pâwl-ah hian awm suh u, UPC-ah pawh awm suh u. In boral mai ang,"* tiin.

Aizawl District
PKṬP Revival Meeting
1988 : Ratu

Quiz Award on Scriptures 1988

Bible *(Pathian Lehkha Thu)* sawi fiahna *(definition)* Paula ṭawngkam kha engnge ni?

Pathian thàwkkhùma pèk
— II Timothea 3:16

Nova lawng kha khawi tlângah nge a innghah? Engtîk nîin nge a innghah?

Ararat tlângah - Genesis 8:4; **Abib 17**

Abrama *(Abrahama)* kha eng mi/hnam nge?

Hebrai mi — Genesis 14:13

Bible thu-ah tuin nge *sawma-pakhat* pe hmasa bera, khawi lal leh tunge an pèka hming chu?

Abrahama'n a pe hmasa ber — Genesis 14; **Salem khaw lal, Melkisedeka** — Genesis 14:18

Mihringin Pathian tà chu a ràwk/suam *(rob)* tùr em ni? Mahse, nangni erawh chuan, 'Engah te hian nge kan *ràwk* che?' in ti a. Sàwma-pakhat leh thilhlànah te hian, ànchhia làwh in ni ta; nangni he hnam pum pui hian Kei hi min ràwk si ṭhìn a. Ka Inah ei tùr a awm theih nân sàwma-pakhat zawng zawng chu Thawhlàwm In-ah rawn là rawh u, vàn tùkverhte hàwnsak che uin malsàwmna dàwn sèn loh khawp hial, ka vùr dâwn che u nge dâwn lo, min han fiah *(prove)* teh reng u," tih thu hi – khawi bung leh châng ah nge a awm?

Malakia 3:8-10

NB : *Exodus 17:2 thu-ah chuan Israel-ten Pathian an fiah (tempt) a, Pathian a lungnì lo. "LALPA, i Pathian fiah (tempt) suh," tih ziak angin; Malakia 3:10 thu-a "Min han fiah (prove) teh rèng u," tih thu hi a dang daih a ni. 'Fiah' sawi nân 'prove' hmàn a ni thung, 'Prove' tih leh 'tempt' tih ṭawngkamin a phàwkchhuah hi a inpèrsan hle. In awmhmùnah ṭheuh lo sawiho leh rawh u.*

Exodus 17:5-7 thu-ah chuan Israel fate tuihàl chu Rephidim hmunah Lungpui vuak aṭangin tui an hmu a, khà Lungpui khàn *tunge a lo entîr?* Khà Lungpui kha *khawi tlângah nge a awm? Lungpui chunga lo ding tùra insawi kha tunge?*

Lungpui chu Messia a ni — I Korinth 10:1-4
Horeb tlâng — Genesis 17:6
Lungpui chungah sâwn i hmâah ka lo ding ang." — **YAHWEH** — Genesis 17:5

Thuthlung Bâwm chhûngah engte nge dah a nih?

Manna awmna ràngkachak bêl — Hebrai 9:4; Exodus 16:33
Aarona tiangchàwr — Number 17:10
Thuthlùnna Lungphèkte *(Thupèk Sawm)*
— Exodus 25:21, 40:20

Thla hnihna ni 14 tlai lam hian engnge pawimawhna a neih ve?

Zif 14 a ni. Nisan 14 hun lai nang lote tan Second-Passover-ah Pathianin a ruat. — Numbers 9:9

Manna kha kum 40 *(approximately)* chhûng a tlà a, engtìk nîah nge a tlàk ṭàn a, engtîk nî thleng nge a awh kai chhoh?

Aigupta an chhuahsàn aṭanga LALPA kum chhiara Zif 16 aṭangin a tla ṭan a — Exodus 16:12, 13. **Kanaan luh kum Nisan 14 thleng a awh kai chho** — Joshua 5:12

Puithiam Zakaria *(Baptistu Johana pa)* khàn engtìk thlàah nge a puithiam rawngbàwlna hun Biakbùkah a hman?

Sivan chawlhkâr hnihna — I Chronicles 24:10

"He mi kamtam hian engnge sawi a tum?" tih ṭawngkama "He mi kamtam" tih hi — tunge ni? Tute sawi nge? Khawi khuaah nge?

Tirhkoh Paula, Epikuria leh Stoik mifing ṭhenkhatte sawi, Atheni khuaah — TT 17:16-18

Pathian Lehkhabu (OT+NT) inkàwpah hian Sam Bu hi engtin nge rang takin i keu theih ang?

Lehkhabu lai tak keu mai tùr. Sam Bu hi Thu-

thlung Hmasa leh a Tharin an chhim kàwp a nih ang maia *a Bu laia dah* a ni.

Chanchin Ṭha Pahnihna ziaktu Marka kutchhuak ni ve lova ngaih Bung leh Chang han thurchhuak teh.

Marka 16:9-20 thleng hian. Ziakna hmasa *Greek Manuscript)* pahnihte *'Codices Aleph and B'* an tihah Marka 16:8 thleng chauh ziak a ni.

Kum zabi pahnihna AD lai vèla Marka 16:9-20 hi ziak belh niin a lang.

Marka 16:2 thu-a *'chawlhkâr hmasa ber'* tih ṭawngkam hi *original script*-ah chuan Greek ṭawngin *mia ton sabbaton* tiin Marka chuan ṭawngkam a hmang a; mahse, ziak belh nia an ngaih tàkah hian ṭawngkam bungràw dang zàwk si, a nihna phawk ve chiah siin *prote sabbatou* tih hman a ni, Greek ṭawng ni ve tho mah se, Marka ṭawngkam chhuak a ni tawh lo.

Jews-ten an kut sil lai apianga Bible bung leh châng an chhàm mawlh mawlh ṭhin THU chu engnge ni?

Sam 26:6-na thu/hla hi an chhàm mawlh mawlh ṭhìn.

"Kan dam chhûng nîte chhiar dàn tùr min zirtîr ang che; finna thinlung kan neih phah hialna tùrin," tih thu/hla hi tu ṭawngkam nge?

Mosia ṭawngṭai hla a ni — Sam 90:12

Golgotha awmzia hrilhfiah la, Golgotha tih hi eng hnam ṭawng nge?

Luruh Hmun, Hebrai ṭawng — Matthaia 27:33; Marka 15:22; Johana 19:17

"A dam lai chuan lei hi ṭhenin a awm ta si a ...." tih thu-a *"a dam lai"* tih hmingputu hi tunge ni? Engnge ṭhenin awm?

Pelega — Genesis 10:25; Genesis 10:32-ah, **"Tuilèt hnuah chùngho aṭang chuan a ni – leiah hian chi tin an dàrh tàk ni."**

Aigupta aṭanga Israel fate an chhuah aṭanga kum 40 a veiin Aarona a thi ta a. Engtik nî leh thlàah nge a thih? Khawi hmunah nge a thih? Kum engzàt nge a dam thlèn?

Ab 1 — Numbers 33:38. **Hor tlângah, kum 123**

"Jasar Bu" tih hi engnge ni?

Isarel fate thu leh hla bu a ni. An ralkhèl mite thil tih leh pi pu nun dàn an ziakna bu a ni. Babulon Saltàn hun laiin a rìral niin an sawi. Hebrai-ho thu leh hla bu mìn tak niin an ngai — Joshua 10:13 etc.,

A kâr àwlah te hian dah khat rawh : "Lal Ahasuera a lal laiin (chu Ahasuera chu ___ aṭangin Ethiopia thlenga ram ṭhen __ chunga lal a ni a) heti hi a ni a, lal Ahasuera a ram lalṭhutthlèng lal in —— -a a ṭhut lai ...."

India, 127, Susan — Estheri 1:1-2

Thuthlung Hlui Bu kan tih-ah hian lehkhabu engzàt nge awm? Thuthlung Thar Bu-ah lehkhabu thliar hràn theih engzàt nge awm bawk? An zavaia Lehkhabute zîngah hian LALPA (Yahweh) hming lànna awm lo Bu pakhat hming sawi bawk rawh.

39, 27, 66, Estheri

EPHATHA tih awmzia sawi la, *mitdel* tihdam tuma Messia sawi nge, *bengngawng ṭawng thei lo* nge, *bengngawng ṭawng fiah thei lo?*

Lo inhawng rawh — Marka 7:34 ; ***bengngawng ṭawng fiah thei lo* tihdam ṭuma Messia sawi.**

Bible thu-a Aigupta lal Pharaoa pianchamphaphàk lawm dàn sawi la. Tin, lal Heroda'n a piancham a làwm dàn sawi kai bawk la - thil thleng engten nge zui? Piancham làwmtu lalte kha Pathian mite an ni em?

Pharaoa : Chhiahhlawh zawng zawngte tân ruai a siam, Hotu a khai (that) — Genesis 40:20.

Heroda : Mi ropui, sipai hotu, Galilee rama milian hote tân Zànruai a buatsaih. Baptistu Johana lû tàn a ni. Marka 6:21.

Pathian dodâltu ve ve an ni.

NB : *Pathian ngaiha dinhmun ṭha zàwk te, wine semtu aiah chhang siamtu, uirenû duhthlàna Baptistu Johana lu tàn chhùm a ni.*

Zakaria 14:4 thu-a, "Tin, chumi nî-ah chuan Olive Tlâng chhak lama Jerusalem rawn chhawngah chuan, a ke a nghat ang ...." tih thu hi, *ṭawng kalphung dik* a nih lohna sawi teh.

Zo ṭawnga lehlin sual a ni. Letlingtute pawh hian an chìk lo a ni ang, chhùt thar apiangin, khawih chèt lohvin a la awm thei reng mai. *"And his feet shall stand in that day upon the mount of Olives, which is before Jerusalem on the east ...."* tih hi hetiang hian letling sela, a awmzia a phàwk dik chiah ang : *"Tin, chumi nîah chuan Jerualem rawn chhawng - chhak lama Olive tlângah chuan a ke a nghat ang,"* tiin. Messia hian Olive Tlângah a ke a rawn nghat dâwn si a, Oilve Tlâng chhak lamah a ke a nghat dâwn si lo.

"Pakhat kalbopuiin a awm ang a, pakhat hnutchhiahin a awm ang," tih thu-ah hian — KALBOPUI chungthu leh HNUTCHHIAH chungthu han târlang teh.

Matthaia 24:40-41 thu kan chhiarin, a chiang nghàl mai a - lehlin sual a awm. 'Kalbopui' tih hi TAKEN tih a ni a, LAKIN tihna a ni thung; Greek ṭawngin *paralambano* tih a ni a; *'dawnsàwnin'* tihna a ni. Iesua lo kal leh huna Iesuan a dawnsàwn tùr sawina a ni. *Hnutchhiaha* awmte erawh hi chu, thawhlehna hnùhnùnga kaihthawh tùr, boràlnaa liam tùr an ni.

Thuthlung Hmasaa Biakbùk rîruang sawi kim thlap rawh.

(Hei hi chu in awmhmunah lo zir leh mai teh u. In hre bel thei zàwk ang).

Sabbath-a chawlh ṭhin aiah Sunday-a chawlh zàwk tùr thupetu *(Pathian ni lo)* hming kha engnge? Engtìk nî leh kumah nge thupèk a siam?

Emperor Constantine, March 7, AD 321

Nicean Council hi engtik laia an neih nge? Tuin nge he Inkhâwmpui hi ko? Tuin nge thuràwn pe? Eng zirtîrna thar nge an pawm thar tàk?

May 20, AD 325
Emperor Constantine
Bishop Hosious of Cordova
Trinity Dogma

Nisan 14 Kalhlèn aiah Easter; Easter Sunday chu Iesua thawhleh nî atân, khenbeh nî chu Good Friday *(March 25 aṭanga April 25 inkâr thla bial tinzàwn ringawtin)* ang Zirtîrna hi engtìk Inkhàwmpuia an lo ràwt nge?

Nicean Council, May 20, AD 325

Tammuz hi Rome mite'n engtin nge an koh? Tammuz hi eng hnam ṭawng aṭanga làk nge?

Rome miten Mitthra an ti.
Babulon aṭanga irh chhuak a ni.

Bàwktè te Kùt hi engtik nî leh thlaah nge? Tunge Bàwkte Kùt hun sawh sàwn? Engtìk thlaah nge sawhsàwn a nih?

Ethanim 15-22 *(Thla Sarihna)*
Jeroboama (Israel lal)
Thla Riatna — Bul 15-22

I Petera 1:3, II Korinth 1:3 thu hi ngunthlùk takin, a chhiar dàn thlùk leh awmzia phàwkin han chhiar teh.

"Kan Lal Iesua Messiâ Pathian leh Pa ...." *(in awmhmunah klo inhrilh hre chhawm zèl rawh u. Messia tih hi **MessiÂ** i làmrik laiin i aw kì tisâng ang che.*

Luka 5:4-6 thu leh Johana 21:6-11 thute hi khaikhin teh. Engvànga *lèn ṭet* nge? Engvànga *lèn ṭet lo* nge – tlêmin sawi kai rawh.

Luka 5:4 thu-ah 'lènte *(nets)* pakhat aia tam dêng tùra thu pèk a ni; mahse, Iesua thupèk ang lo takin Petera'n *lèn pakhat chauh* a dêng, "I thuin ...." ti tho siin — *"... at thy word I will let down the net ... and the net brake ...."* tiin, ṭawng bul lamah kan hmu. Kan Zoṭawng Bible-in a letlingsual leh bawk a ni. Johana 21:6 thuah chuan thupèk ang thlàpa lèn pakhat dèn a ni ve leh thung. Sangha 153 teh meuh man chung pawhin – Iesua thu ang ngeia den chuan, lèn a ṭèt lo.

Messia thupèk la kawitute'n an rawngbàwlnaah hlawhtlìn thàwkhatna nei ṭhìn mah se; an lèn a ṭèt ṭhìn. Thupèk ang thlàpa Chanchin Ṭha hriltute lèn ṭet lovin – sangha *(mihring)* an man thei. Messia thu kèn ang zèl vawrh dàrh tùrin, Pathian Kohhran Ṭhalaite i ṭang ang u. *"Pathian ngaihsàk tùrin insawizawi rawh."* — I Timothea 4:7.

"Nangmahni awmhmùnah in ei tùr a ni; thianghlim lote leh thianghlimte pawhin ... hèng sangai te, sakhi te ang hi chu an ei thei ang," (Deuteronomy 15:22; 12:15) — *'thianghlim lote leh thianghlimte pawhin'* tih thu hi sawi fiah rawh.

Numbers 5:1-2 thu-ah, mihringin thianghlim loh lai a neih thu kan hmu; phâr leh thipùt, ruang chunga mi bawlhhlawh leh saruang khawih avànga thianghlim lote leh nun pângngaia nung thianghlimten dìptu nei lova sa-thiang an ei theih thu kan hmu chauh zàwk. *'Sa thiang leh sa thiang lo ei theih vek an ni tawh,'* tih a kàwk lo.

Aarona chuan kèl pahnih chungchângah chuan ṭhùm a vâwr ang a, pakhat chu *LALPA pual* a ni ang a; pakhat chu *Azazel pual* a ni ang," (Leviticus 16:8) — Azazel awmzia engnge? A khawi kèl zàwkin nge Messia entîr?

Azazel awmzia hi Bible mithiamte pawhina an hriat chian a ni lo. LALPA pual kèl aṭanga thisen chhuak, Temple Hmun Thianghlim bera va theh khàn Iesuâ thih, min leina thisen hlû a entîr. Thi hlen Messia a ni lo va, kèl pakhata làn chiantîr theih a ni ṭhìn lo va. Chuvàngin, Azazel kèl hian sual tinrêng a phur bo thung a, zàwlneite sawilàwk angin - Tholeh Messia - kan sual phur botu a entîr.

Sam 140-na chhiar teh, SELAH awmzia hi engnge ni?

SELAH awmzia hi hriat chian ni chiah lo mah se, *'hetah chawlh làk deuh tùr,'* tih a ni ti an awm. Chuvàngin, Sam Bu chhiar rèng rèngin, SELAH inziahna zàwnah chuan rei lutuk lo, thàw làkna hun i hmang thei ang a, SELAH inziakna thu zàwna hla thu chu uar sauhva chhiar rìk tùr a ni bawk.

Kohhran indin *(Organization)*-ah hian engnge i ngaihdân? Kohhran Pâwl indin hi a sual em ni?

Bible-ah hian Pâwl indin dàn kawng dik pakhat chauh a awm. Chu chu Mosia hun laiin, Israel-te Hruaitu mi 12 a ruat a (Numbers 1:4); chumi hnuah mi 70 a thlang leh (Numbers 11:16).

Iesua Messia, khàwvèla a lo kal laiin, chutiang dungthùlin (angin) Zirtîr 12 a ruat a (Luka 6:19); chumi hnuah mi 70 a ruat leh (Luka 10:1, 2). Hetiang hi Pâwl indin dàn dik chu a ni a, hetianga Pâwl indin chu a dik bawk rèng a ni.

Mizoram-a Pathian Kohhran *(Sabbath serh)* pawhin Executive Members 12 kan inthlang ve bawk. Iesua Messia chuan, "Ngai teh u, hun tàwp thleng pawhin in hnènah ka awm zèl ang," (Matthaia 28:20) tiin min tiam.

'KRISTIAN' tih hi engtik hun laia vuah nge?

"Antiokei khuaah chuan a ni, zirtîrteho chu *Kristian* an tih hmasàk ber ni." — TT 11:26

Kum AD 42 **thuartham hun lai vèl kha, Kristian hming pùt tìrh vèl niin *theologians*-te chhùt dàn a ni. Antiokei han tihah pawh, 'Syria rama Antiokei'-ah a ni zàwk a *(Pisidia rama Antiokei ni lovin).* Kristian tih hi *inkoh elsènna* a tìrah chuan a ni - he hming chhàwm pawh hi nuam ti chiah lo an awm a ni mah nà, Petera pawhin a hnèm phah hial a. I Petera 4:16-ah, *"Kristian a nih avàngin tuar sela; zak suh se,"* a ti.**

HOSANNA tih awmzia hi engnge?

A awmzia chu, *"Tùnah chhandam rawh, kan ngèn a che,"* tihna a ni. A *spelling* kan hmàn mêk lai HOSANNA tih hi Greek-ho lam rìk dàn a ni a; Hebrai-ho chuan HOSHI-AH-NNA an ti thung. HOSHIA awmzia chu *'chhandam'* tihna a ni a; NA awmzia chu *'Kan ngèn, kan dîl, kan ṭawngtai,'* tihna a ni.

—— *Quiz-ah hian hèng aia zawhna tam hi zawh a ni a, kan la chhunzàwm leh ang.*

Buatsaihtu : Isaac Hnamte

PKṬP SENIOR ADVISOR

J. DOREMTHANGA

Tùna **Zion Herald** kan chhiar fo ṭhìn hi, kum 1974 vèl te kha chuan ZION REPORTER tih a ni ṭhìn a; chanchinbu ni ve ta fàm chu 'AW NEI' a lo ni ve si a. India rama Constitution chhûnga zalènna vàwr tàwp nei ve thei tùra *registered* a lo nih khân - Lunglei lama bul ṭanna hming, ZION REPORTER hming pùt a lo remchâng zui ta lo va, Aizawl District lama chhuah a ni ta bawk nèn, **Zion Herald** tia *registered* hnu chuan – *Chanchin Ṭha hril-sual khaidiat tichat tùrin* Pathian Thudik puan chhuah nân, thlàwptu India Dànpui behchhanin, hmàn a ni ta.

December 5, 1974 ZION REPORTER kan chhiar chuan, Vairêngte Local Board member zînga an Financial Secretary chu **Y. Doremthanga** a nih thu kan hmu. **Zion Herald**, August 1987 kan chhiar leh chuan - Sabbath vawngtu, damlote natna tihdàmna kawnga Pathianin *talent* a pèk, Nova chhûngkàw zàt thova *mi pariat* chhûngkua, nupui fel tak nei; Chanchin Ṭha puan dàrhna kawnga mi inhawng leh inpe, a sum sênga Chanchin Ṭha kawng tinrênga puangtu, thu sawi thiam, ama *experience* aṭanga Sabbath bawhchhiat lukhàwng chu kawng tinrênga tlàkrànna a nih hretu, chàwl lova tisa damna leh thlarau chhanchhuahnaa inhmang **J. DOREMTHANGA** hi kan *Senior Advisors*-te zînga puipà pakhat a ni asin!

A nupui, a hmangaih èm èm Pi Lalbiakvèli pawhin Tirhkoh pakhat na nà nà chu chàwm a inhuam bawk. An fanaute pawh *Sabbath School* kai ṭha tak an ni. An chhûngkua hi *Joshua chhûng* ang - Pathian Kohhran, Mizoram-a awm an ni hial ang. Chhûng tin lo inenfiah nân lo hmang ve teh u. Ṭhalaite hnèna a thuchah zìn ber chu, **"Chi lungah in chang palh ang e,"** tih a ni. A uapna hnuaiah kan hah a dam.

Kawng Ṭha awmna Kawng Hlun

Lalrinawmi
Lungdai *(Camp : Aizawl)*

"LALPA *chuan heti hian a ti, 'Kalkawngah te chuan kal ula, en rawh u, kawng ṭha awmna kawng hlùnte chu zàwt rawh u, 'tahchuan kal ula, in thlarau tân chawlhna in hmu ang,"* — Jeremia 6:16

Zàwlnei Jeremia hun laia Israel faten LALPA DAN an zawh lo va; anmahni duh dànin an kal a. Jeremia hnènah LALPA THU a lo thleng ta a, he thu *[a chunga tàrlan khi]* a lo puangchhuak ta a ni. Chù thu chu kan tùnlai khàwvèl hun tàwng zèl atân pawh thil pawimawh tak a ni. LALPA DAN zawh lova; mihring duh dàna kal kan lo tam tàk èm avàngin!

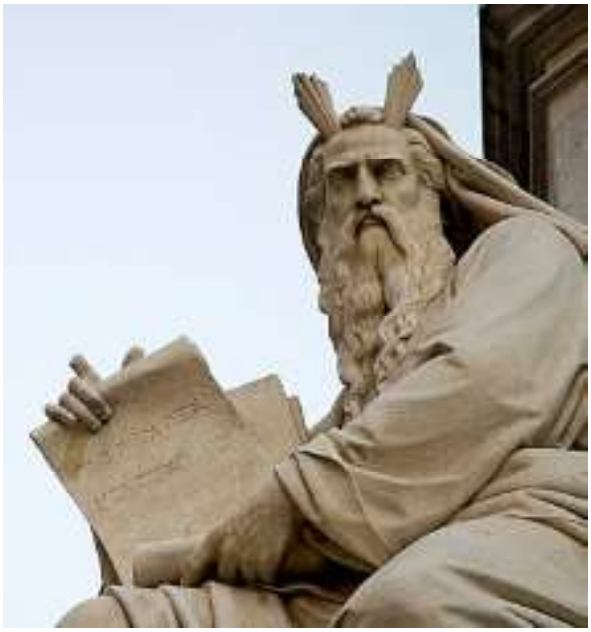
Aw le, kan Bible thuiin KAWNG a tih hi engnge ni le? I lo chhui teh ang.

"Kawnga mi ṭha famkimte chu an eng a thâwl e, LALPA DAN *zawhtute chu. A thu hriattîrte zàwmtute chu an eng a thâwl e, thinlung zawng zawnga zawngtute chu. A ni, anni chuan fel lohna rèng rèng an ti lova; a kawngah te chuan an kal ṭhìn."* — Sam 119:1-3

Heta, "Kawnga mi ṭha famkim," a tih te chu LALPA DAN zawhtute an/kan ni.

"I thu hi ka ke atânte hian khàwnvàr a ni a, ka kawng atân èng a ni." — Sam 119:105
a ti leh bawk a.

Messian, *"Keimah hi* KAWNG *leh* THUTAK *leh* NUNNA *chu ka ni; keimaha kal lo chu tumah Pa hnènah an thleng ngai lo,"* — Johana 14:6
a ti bawk. LALPA kawng zawh tur chuan a kawng chanchin kan hriat a pawimawh a. Kan Bible chang tarlan taka kawng nia lang ta chu :

1. LALPA Dan (LALPA Thu)
2. A thu hriattîrte
3. Iesua Messia

LALPA Dan : Evi leh Adama aṭang tawhin Dàn chu Pathianin a lo ruat tawh a - *ei tùr leh ei loh tùr* dàn a pe a ni (Genesis 2:9, 17). Chumi hnu daihah, Israel fate hnènah *Thupèk Sawm* (Exodus 20) a pe leh a. Chu mi hnu lehah *Kùtpui pathuma* INKHÀWMPUI THIANGHLIM PASARIH a pe leh a (Leviticus 23). Hèng zawng zawngte hi LALPA Thupèk Dànte an ni.

Evi leh Adama hnèna *ei leh ei loh tur* a pèkte kha kal chho zèlin – Nova Lawng-ah pawh khân, *sa-thiang* leh *thianglote* chu thliar hràn an ni leh vek a. *Thianglo tuak khat* chauhvin humhìmna an chàn laiin; *sa-thiang tinrêngte chu tuak sarih* humhìm an nih bìk kha!

Thupèk Sàwm pèka an awm hnu khân Kùt Pathuma Inkhàwmpui Thianghlim pasarih *(hapta Sabbath thual nawn ngatin)* pèk a ni leh a. Tùn thlengin Dàn ding lai a la ni cheu!

"Dàn thu leh Hriattîrna thu chu ràwn tùr a ni ... chumi thu ang zèla an sawi loh chuan, an tân khua rèng rèng a vâr ṭhuai dâwn lo a ni." — Isaia 8:20

A thu hriattîrte : LALPA Dàn zawng zawngte zàwmtu zàwlneite leh Pathian mi-hriat tam tak an awm. Isaia, Jeremia, Zakaria, Daniela etc., te hi LALPA *thu hriattîrna* dawngtute an ni. Khàwvèl inlumlèt dàn tùr zawng zawng leh Chatuam Lalram kan nghahfàk chanchin leh chhandamna thute an lo puangin, a thleng dik zèl.

Iesua Messia : Messia Iesua pian hmâa thil kan sawi ta tlauh tlauh a; *('pian hmâ' han tih hian, 'mihring taksa pû-a a pian hmâ' i ti deuh kher teh ang.)*

"Dàn thu emaw, zàwlneite thu emaw tiboral tùra lo kal ka ni lova, tifamkim tùra lo kal ka ni zàwk. Tihtakmeuhvin ka hrilh a che u, lei leh vàn hi a boral hmâ loh chuan Dàn thua mi chhùn-hàn te tak tè emaw, thai-hàn te tak tè emaw, pakhat mah a boral tàwp lovang, a zàa a thlèn kim hmâ loh zàwng." — Matthaia 5:17, 18

tiin Iesua Messian a sawi a. Messia-ah chuan Pa (Yahweh) ropuina leh thuneihna zawng zawng pèkin a awm a, hmêl hmuh theih loh (Yahweh) - Pathian chuan amâ ànpui a Fapa (Iesua) chu hmuh theih *(visible)*-in a rawn tîr ta a. *Chù thil awmzia chu engnge ni ta?* Messia chuan a Pâ duhzâwng chu a duhzâwng a lo ni ve a, a Pâ rilru chu a rilru a lo ni ve ta a. Pathian (Yahweh) Dàn leh Thupèk zawng zawngte pawh Fapa Iesua chuan zàwmin - a lekkawh bawk a nih ṭhìn kha! Iesua chuan a Pâ duhzâwng tih chu *a chaw tui ber* a ni. Pathian Kùt ruatte pawh Fapa Iesua chuan a hmàn thu kan hmu a. Tin, Pathianin Messia – tisàa a pian hmâa a Dàn leh Thupèk a lo pèk tawh sa chu Messia'n a zàwm mai bàkah - Amah Iesua ngei pawh khàn *Zirtîrna* leh *Zilhna* tam tak a pèk ve kha. Chùngte pawh chu, Pathian (Yahweh) chuan a kalh lo. Engkima thu khat vuaa an awm avàngin!

"Hei hi ka Fapa, ka thlàna chu a ni, Amâ thu ngai rawh u." — Luka 9:35

Mihring hmasa Evi leh Adama te leh Nova te hnèna ei-thiang leh thiang lo Petu/Ruatsaktu chuan Daniela te hnènah pawh a hriattîr a, Dànte chu pawisàin LALPAN finna leh thiamnate a pe a.

Chutiang zèlin, Messia leh a zuitute pawh khàn, ei-thiang lo leh bawlhhlawh an ei ngai lo.

"Gentile-te zînga Pathian lam hawite chu tihrehawm lo ila, milem-biakna thil bawlhhlawh ei te, inngaih te, sa reh-hlum leh thisen ei te bànna tùrin an hnènah lehkha thawn zàwk ila ...." — Tirhkohte 15:19

Ei leh in mai bàkah pawh, LALPA Sabbath leh Kùt nîte pawh an hmang a, Paula pawhin, *"I kùt ang u,"* (I Korinth 5:1) thu-ah a sawi kha.

Kan sawi làn tàk te kha LALPA KAWNGA kan kal a, dinga kan zawh fiah tùr te chu an ni.

'Eng vàngin nge *kawng ṭha awmna kawng hlùn* kher a kawhhmuh' kan tih chuan — *'kawng ṭha lo, hlùn lo a awm a ni,'* tih a chiang a ni.

Tùnah chuan, mihring phuahchàwp Zirtîrna chuan khàwvèl mi – chhiar sèn loh te thinlungah hmun a khuar nghet tawh a. Keini ngei pawh, hmànah chuan kawng dik ni àwm taka ngaiin, kan lo thlàmuang ve hle zàwng a nih kha.

"Mite ngaiha kawng dik ni àwm taka lang, a tàwp chu thihna kawng ni si a awm." — Thufingte 16:25

Unau, kawng ṭha awmna kawng hlun, thlarau tâna chawlhna awm ngei chu – hmànhmawh tak leh fimkhur taka kan zàwn a va hun ta èm! *"Mihring chu suahsualnain tihngheh a ni lo vang,"* tia Sam - Fakna Hlain a sawi angin, kawng dik lo atà LAL-PAN min hruai chhuah leh tàk avàngin LALPA chu fakin awm rawh se.

Huang khata koh kan nihnaah hian, LALPA duh loh zâwng ze hrang bâwlin kan khawsà si! Pathian Kohhran tak tak te chu, hmàn lai aṭang tawha vawiin thleng hian - kan kal dàn a la thuhmun vek a ni.

"Lalpa pakhat, rinna hmun khat, baptisma hmun khat, engkim Pathian leh Pa pakhat chauh a awm a; ani chu engkim chungah a awm a, engkim fang chhuakin a awm a, engkim chhûngah a awm bawk a ni."
— Ephesi 4:5, 6

la vawng nung zèlin.

Pathian duh dàn KAWNG chu ngîl taka dingin, chu Kawnga lei mihring – suala tlù tawh te, a mi leh sà ni leh tùra min koh lehnaah hian, A hnèn kan pànna tùrin KAWNG min buatsaihsàk a, chu chu bawhchhiatna lo awmtìrh atà vawiin thlengin – a kohva te, a thlàna te leh zawngtu tak tak tân hmuh theihin a la awm reng e. Chumi kawnga a tàwp thlenga kan kal chuan, taksa leh thlarau tân Chawlhna Nuam, Kum 1,000 Lalram leh Chatuan Lalram min thlèn ngei ang.

"Nunna kalna kawng chu a zîm a, a hmututе pawh an tlêm ...." — Matthaia 7:13, 14

tih ang khân, chu KAWNG ṬHA awmna KAWNG HLUNA kal te chu an tlêm a, an chhiava bawk a, tisa mita en phei chuan – *engmah lo* an ni.

Chù KAWNG DIK ngei mai chu, tùnlai Kohhran hmingthang tak tak leh làr lo tak tak kârah hian *a inzèp ve kèk a*, Messian, *"Kawngka zîmah chuan luh tum hràm rawh u,"* a tih ang khân, chu KAWNG chu rawn zawh ve tùrin, ka han sâwm ve a che.

He KAWNG ṭha awmna KAWNG HLUN ka rawn kawhhmuh hi – thihna hlìma la ṭhûte tân leh boràlna lawnga chuang mêk te tân *chhanchhuahna tùra kohna leh chakna rahbi* ni se - ka duhin, LALPA mi ruatte tân malsàwmsak a nih ka beisei bawk.

Kan tihsualna laiah LALPAN min ngaidam se, kan tihṭhat malsàwm rawh se. AMEN

Hosanna

March - April, 1988

Editorial

LALPA KUM THAR kan lo kai hnai leh ta hle a. March 19, 1988 khi Nisan 1, 5748 ANNO MUNDI (Kum Thar) a ni. Mi tin rilru thar, awmdàn thar leh thlarau lama chakna thar zèlin Pathian Lalram zauna tùrin theihtàwp i chhuah ang u.

February 19, 1988 khân Elder G. L. Hnamte leh J. Doremthanga uapna hnuaiah, Aizawl PKṬP member 6-ten Dârlung an kàn a. Rawngbàwlna a tluang hle a. Ni hnih chauh châma kalin, inhmêlhriat tàwnna an zùk nei a. Khàwtual thlengtuten ui làwm làwmin an rawn thlah leh chu ... hàwn kawngah chètsualna an rawn nei chho va. An chuanna *Jeep* pawh a chhe hneh hle. Tin, hliam nà zual deuh pawh pathum lai an awm a. *"Pathian rawng bàwl làklawh leh hmabàk - mihring thua kan kàlsan avàngin chètsualna kan tàwk a ni,"* tiin J. Doremthanga'n *report* a pe. *"Pathianin a rawng la bâwl chhunzawm tùra min duh avàngin, kan tawhsualah pawh nun hial chân lova Pathianin min awmpui avàngin Pathian hnènah làwmthu awm rawh se,"* tiin G. L. Hnamte-in a làwmthu Kohhran hmâah leh Pathian hnènah a sawi bawk.

A tua te mah hian, kan hmà lam chìn tùr hi kan hre lova, hre thei ni phei ila - lungngaihnain min bawh reng zàwk mai thei e.

Kan hma lam huna intiamkamna insiam lovin - kan chèn lai, kan TÙN HUN hi insiamṭhat nân i hmang ang u.

"Ngai teh u, tùn hi pawm theih hun chu a ni a; ngai teh u, tùn hi chhandamna nî chu a ni."

— II Korinth 6:2

Ring thar tùr te tâna hma làtu tùr, tùna PKṬP-te hi mahnî tuallènna hmun ṭheuhah i insiam ṭha ang u. Entàwntlàkin, zirtîrtu ni tlàkin, chhiahhlawh ni tlàkin - kan mihringpui leh min Siamtu Pathian mittlùngin i inbuatsaih thar ang u. PKṬP zàwngte u, KUM THAR CHIBAI.

Editor : H. Biakngheta
Aizâwl, Khatla
Jt Editor : H. Lalngheta
Aizâwl, Khatla
Cir Manager : Isaac Hnamte
Aizâwl, Khatla
Office Manager : David Muankima
Aizâwl, Khatla

Correspondents :
Evan HC Lallàwma, *Dìltlâng*
Pastor B. Biakkùnga, *Champhai*
H. S. Lalrinawma, *Rahsivêng, Lunglei*
R. Malsàwmthanga, *Rêngdìl*
Lalrinawmi, *Lungdai (A-S Road)*
Evan Vànramthanga, *Rêngdìl*
Ngûra, *Chàmdùrtlâng*
Lalkhawlaia, *Chàmdùrtlâng*
Lalbàna, *Chawngte*
Lalrema, *Tuipui-Dârzo-Kai*
Elder T. Thangkima, *Kolasib*
Pastor H. Thathleia, *Sangau*

::

"HOSANNA ka lo hmu a, a chhiar a nuam hle mai. Ka hun-àwl neih apiangin ka en mai a, a lo chhuah leh hmâin ka chhiar chhuak tam hmàn viauvin ka ring ...."

— **R. C. Ngûrchhuana**
Varanasi (UP)

::

"Thil ṭha chanchin làwmawm thlèntute ke chu a va mawi èm!" — Rome 10:15

Dârlung leh Sabual khuaah mi 35-in Pastor K. Kàmlìnga rawngbàwlna hnuaiah Pathian Kohhran an zawm thar. Pastor C. Thanchunga rawngbàwlnaah mi pangâin baptisma an chang. Elder Vànlalsânga'n New Vervek Pathian Kohhran Unaute a tlawh. Sèrkhàn khuaah Kohhrana baptisma la chang loten baptisma an chang hlawm bawk. Nau hlànnate pawh neih a ni. Zoram pumah DISTRICT CIRCLE INKHÀWMPUI – March thla chhûng hian neih a ni ṭhùp hlawm dâwn.

Isaia'n, "LALPA, *kan thu sawi tuin nge ring?"* a ti ve asin!

Published and Issued by the
FAITHFUL YOUTH CHALLENGERS,
Church of God, (Seventh Day)
Mizoram Conference

Nova dam laia
THIL AWMZIA

R. D. Loetlâng
Treasurer, MPKṬP (State)

"Tin, heti hi a ni a, lei chungah mihring an lo pùn a, fanute an lo neih hlàwm chuan, Pathian fapate chuan mihring fanute chu hmêl ṭha takin an hmu a; tichuan, an duhzâwng apiangte chu nupuiah te an lo nei ta ṭhìn a."
— Genesis 6:1, 2

'PATHIAN FAPATE' hi tute nge ni le? The Living Bible chuan *'Thlarau chènna khàwvèla mite'* tiin a ziak a; Moffatt's Translation chuan *'vàntirhkohte'* tiin a puh ve bawk a. Mahse, Pathian thu tum ber chu a ang lo khawp mai!

Pathianin khàwvèl leh a chhûnga chèngte a siam khân, *"anmahni chi awm dàn tùr ang ṭheuhvin a siam,"* thu kan hmu a. Inthlahchhàwn dàn kawngah pawh *'anmahnî chi awm dàn ang ṭheuhva inthlahchhàwng'* tùr dinhmunah an awm vek a. Hna hnuhnûng bera Pathianin a neih kha - *mihring siam* a ni.

Vàntirhkohte hi *mihring an ni ve lo* va. Vàntirhkohte khàn mihring lo thlah pàwlh thei pawh lo ni ngai se, chutiangin fate lo nei pawh ni se, *'anmahni chi awm dàn ang tùr'* tih hi – a bawhpèlh lo thei lo.

Tam sawi ngai lovin, Iesuan Sadukkai-te a lo hrilh hriat tawh hi – pàwmawm berah lo ngai ila:

"Pathian Lehkha thu leh Pathian thiltihtheihna in hriat loh avàngin in ngaisual ṭhìn a ni. Thawhlehnaah chuan nupui-pasal an innei dâwn tawh lo va, vàna vàntirhkohte ang an ni dâwn zâwk asin!"
— Matthaia 22:29-30

He ṭawngkam hian min pui thùk hmèl viau e. *'Vàntirhkohten hmeichhia chu nupuiah an nei ngai lo'* tih kan hre ta. Chuvàngin, *Pathian Fate* tih tak mai hi – kan chhui chian a ngai ta a ni. Bible thu aṭanga kan chhuidàwnin —

Mosia chuan *Israel fate* hnènah he thu hi a lo sawi a. "LALPA *in Pathian fate in ni a* ...." (Deuteronomy 14:1) tiin. Lal Solomona, mifing chuan, "LALPA *ṭihnaah chuan rinna chak tak a awm a, a fate chuan inhumhìmna hmun an nei ang,"* tiin. Chanchin Ṭha Pahnihna ziaktu Luka chuan, *"Adama chu Pathian fa,"* a nih thu a lo ziak lang bawk a. Chanchin Ṭha Palina ziaktu Johana chuan, he ṭawngkam làr tak hi a lo phuh chhuak bawk, *"Amah làwm apiang chu, an hnènah Pathian fate nih theihna tùr a pe ...."* tiin.

He thu hi – la chhuak leh ta ila:

"An zîng atà lo chhuak ula, a hràngin awm rawh u, thil bawlhhlawh rèng rèng pawh dèk suh u, chutichuan, ka làwm ang che u a, in tân Pa ka ni ang a, nangni pawh ka tân fanu-fapa in ni ang," LALPA, *Engkimtitheia chuan a ti."*
— II Korinth 6:17-18

Châng tàrlan aṭanga a làn dàn berah chuan, *"Lo chhuak ula,"* tih thu zàwmtu, *"Inla hrang nuna khàwsàk,"* chu 'Pathian fanu-fapa nih theihna' a nih chu! Nova hun lai leh – tuilèn hmâ zàwng pawh khân, Pathian chuan KOH HRAN *(called out ones)* a nei tawh a, sual làka inla hrangte kha puhthlùk theih an ni.

'Abela mi fel,' tih thu pawh Matthaia 23:35-ah leh Hebrai 11:4 thu-ah kan hmu a. Setha chu lo pian lehin, *"Abela aiah chi thlah dang mi ruatsàk ta ...."* (Genesis 4:25). Tin, Genesis 4:26-ah chuan, *"Setha chuan, amah ngei pawh chuan fapa a nei ta a; a hmingah chuan Enosa a sà a,"* tih thu kan hmu; *"... chumi lai chuan miten LALPA hming an sawichhe ta a ...."* (Hebrai Bible thu angin.)

Kaina, misual làka mi, mahnî unau thattu ang khân awm lovin, eng vàngin nge a thàh tàk le? Amâ thil tih te a sual a, a unau thih tih te a fèl avàngin! Mi zè inang lo *chi hnih* kan hmu nghàl pàng a. Tuilèt hmâ hun aṭang tawh leh tùnlai hun thleng pawhin – mi zè inpersan nun kan hmang chàmchî a. Setha thlahte chuan Pathian hming an sawichhia a, Kaina fate lehzèl pawhin LALPA an hriat loh tùr thu a awm chuang dâwn em ni?

Siamtirh hun laia khàwvèl hmai a èn teh lùl nèn; inchheprèlhin sual thiltihtheihna a inphûm rù hret hret a. Thupèk hial bawhchhiatna a lo thleng ta! Engtin chiaha bawhchhiatna chu thleng nge?

"Khàwvèl hi hmangaih suh ula, khàwvèla thil awmte pawh hi hmangaih hèk suh u. Mi, tupawhin khàwvèl hi a hmangaih chuan, Pa a hmangaihna amahah a awm lo. Khàwvèla thil awm zawng zawng, tisà chàkna te, mit chàkna te, dàmchhûng ropuina lèm te hi Paa chhuak a ni lova, khàwvèla chhuak a ni zàwk si a. Khàwvèl hi a chàknate chàwpin a boral mêk a ni, Pathian duhzâwng titu erawh chu kumkhuain a awm reng ang."

— I Johana 2:15-17

Mihring nungchàng erawh – a inthlàk danglam teh-chiam lo hle. Tùnlai ṭawngkamah phei chuan, "TAWIH MANG E," tiin, tisa inìtna khùrah kan tlù lùt hlawm hle leh nghàl si! Nula inpènparh tak te chuan mit a hîp hle a, Kristian ram ni lovah phei phei - a hluar emaw tih mai tùr a ni.

Pathian mi-thlàn/fate pawh hian Pathian hre lo hmei-chhiate hìpna hi kan dâwl zo lo lampàng a nih ber hi! Pathian Lehkha Thu-ah ringawt pawh, *mi felte pakaina - bàngbo tak tak chanchin* kan hre thei. Israel fate pawh Kanaan ram luahte nèna inneih pawlh phàl an nih loh kha! (cf. Deuteronomy 7:3, 4).

"Ring lo mite nèn rual lo taka nghâwngkawl bàt dùnin awm suh u," (II Korinth 6:14) thu-ah hian, Paula'n WARNING min pe a ni.

Chhàn leh vàng ṭha tàwk a inphûm rù a ni mah nà ... hnam zia leh chìn dàna inpawlhsàwpna a thlèn dâwn phawt a, Pathian hloh phah nân hmàn a hlauhawm a ni ngei ang. Hèng mi hmasàte nùnah hian thil thleng duhawm lo a awm tawh pawh a ni ang. Um loh tùr ùmna kawngah - *Setana thangah* kan àwk thei miau si! Inneih pawlh fa hrinte hi kherek leh sual tak an ni duh chawk.

"Ṭhian sualte chuan nungchàng ṭha an tikhàwlo ṭhìn."

— I Korinth 15:33

"Dawidim tlêm tèin chhang hlàwm chu a pumin a fan chhuak ṭhìn tih in hre lovèm ni?" tiin, Paula chuan I Korinth 5:6 thu-ah a lo sawi tawh bawk kha!

"Chùng lai chuan Milianho chu leiah hian an awm a; chumi hnuah pawh, Pathian fapaten mihring fanute chu an pâwl a, an làka fate an neih ṭhìn lai khân, an awm bawk a: chùngte chu hmâsânga mi chak, mi hmingthangte kha an ni."

— Genesis 6:4

Pathian Thu han hnial vàk lah thil àwm a ni si lo va, Pathian Thu hi a dik a, a innghàhnatlàk a. Mahse, ṭawngbul aṭanga mahnî hnam ṭawng ṭheuhva lehlin a lo nih tawhna hian – a phawh zawh loh thu tam tak a awm tih hretute kan/in ni.

Chuvàngin, kan chhiar lai là làin - kan hriatthiam hi a pawimawh a. 'MILIANHO' tia lehlin hi Hebrai ṭawng aṭang bawka lehlìn a ni a. Keini, Mizo ṭawng Bible ve phei hi chu *Authorised Version* aṭanga lehlìn lehchhàwn a ni leh tawh zàwk a. *Authorised Version*-a lehlìn dàn ang angin kan nei ve mai a; *'milianho'* tih hian, ṭawng bula a kawh dàn ber chu *Ràwng/Rorum* emaw tihna daih a ni. Numbers 13:33 thu-ah leh Joba 16:14 thuah chuan 'GIANTS' chu *'mi-hrâng'* tia lehlìn a ni leh lawi si!

Genesis 10:8, 9 thu-a Nimrod-a chungchâng thuah pawh 'MI CHAK TAK' tia lehlìn a ni. Hebrai ṭawngin a tùm ber zàwk chu THILTITHEI (inàwpna lamah leh indonaah) a kàwk a ni.

'MI HMINGTHANG' tia Genesis 6:4 thuin a sawi pawh hi, Hebrai chuan SHA-ME *(shaw-mi)* an ti a; 'MIMAL CHALLANG KHAWPA HRIAT' tihna a kàwk a ni.

Sawi fiahna lam aṭanga *chhuidàwn dànin* lo chhiar leh dâwn ta ila: *"Chùng lai chuan **mi rorumho** chu leiah hian an awm a, chumi hnuah pawh, Pathian hre ve lo fanute chu an pâwl a, an làka fate an neih lai khân, an awm bawk a: chùng chu hmâsânga **mi rothap** leh **chhuanvàwrte** kha an ni."*

Pathian mite chuan, ring lo mite nèn rual lo tak siin, nghâwngkàwl an lo bàt tlâng tawh a. Dikna hmachhàwn duh tawh lo fate an hring ta nual a. Pathianin tui hmanga khàwvèl a lo hrèm pawh phû rèng an lo nih hmèl e.

LEI CHI an nihna atà an àl-tuina an lo hloh tawh a, *khàwvèl èntu* an nih lai rèng rèngin; an èng a lo mìt ta. Tuilèt hmanga tihhlùm tlàk lek an lo ni ta.

Pathian phùbâ pawh thàwklehkhàta rawn thleng phùt a nih loh kha! Mahse, Setana chuan a theihtàwpin rawng bàwlna a hmang ve miau va. Thu awih duh lotute chu LÀKBO *(tihhlùm)* an ni ta rèng a nih kha!

Thu hrilhlàwkna chu an pawisa lo va, *"Chùng nî tuilèt hmâte chuan, Nova lawnga a luh nî thlengin, an eiin an bâr a, nupui-pasal an innei ṭhìn. Tui a lo lèt a, an zàa a* ***làkbo*** *vek hmâ loh chuan, engmah an hre lo va."*
— Matthaia 24:38, 39

A nih leh, Pathianin DIMNA NEI MIAH LOVIN A HRÈM TA HLÀWM em ni le? Hnai lo ve!

"Amah ngaihsàk lote awmna khàwvèlah khân tui tilètin, hmânlai khàwvèl chu a zuah lo va; nimahsela, Nova – felna thu hriltu, mi dang pasarih nèn a chhandam ta a." — II Petera 2:5

Nova hian Pathian thupèk - LAWNG TÙK *tùr thu a puang* tih a lang chiang hle *(Nova - felna thu hriltu).* Nova thu puan kha ùksàk lovin; thil dangah an thèp khàwtlai tih a chiang a ni.

Tuilèt hmâa thil thleng ang tho chu, tùnlai nunah awh, a châmbâng reng a. Mihring duhzâwng - hlìmhlàwp ùmna lama kawihhèrin kan awm zo leh ta. Khàwvèl hausàkna, ràl leh mai tùr ùmin, kan khàwsà a. Thlarau lam hausàkna erawh chu, kan ngaihthah thùng si! Pathian thinùrna chu Nova hun hmâ leh hun laia mipuite hnènah leihbuak a lo ni tawh a.

"... chumi laia khàwvèl awm chu tuiin a chìm a, a boral ta ...." — II Petera 3:6

Hetiang zûlzui tho hian, kan HUN TAWNG TÙR a inmùng leh mêk.

"... tùnah vànte leh lei awmte hi – chu mi thu avàng vèk chuan Pathian ngaihsàk lo mite rorèl leh boral nî atân khèkin, mei atân khàwl khàwm a ni tawh."
— II Petera 3:7

Ei emaw, in emaw, inneih thu-hlaah — sual a pàwchhuak kher lèm lo. Pathian duh ang zâwnga kan hmàn dàn athuin, a thianghlim a ni. Messia zuitute kan nih avàngin kan taksa hi PATHIAN TA a ni.

"A nih leh, in taksà chu, in chhûnga awm Pathian hnèn ataṅga in hmuh ***Thlarau Thianghlim In*** *a ni tih in hre lo em ni le? Mahnî tà pawh in ni lo va, màna lei in ni tawh asin; chuvàngin in taksaah chuan Pathian chawimawi rawh u."* — I Korinth 6:19, 20

Nunna atân INNEIH hi thil màkmawh a ni. Pathian ngei pawhin INNEIHNA THIANGHLIM min sihhmùh.

"Mi zawng zawng zîngah inneih hi chawimawiin awm sela, khum pawh tihbawlhhlawh lohvin awm rawh se. Inngaite leh uirête chu Pathianin a ngaihtuah dâwn si a." — Hebrai 13:4

A ni lo zawnga hengte hi chenui erawh chu, pathian duh dan a nih loh thua chunzawm a nih hi!

"Nangni, uirè-nu leh uirè-pate u, khàwvèl ṭhian nihna hi Pathian hmêlmà nihna a ni tih in hre lo vem ni? Chutichuan, tupawh khàwvèl ṭhian nih duh apiang chuan, Pathian hmêlmàah a insiam ṭhìn a ni."
— Jakoba 4:4

"Mi tupawhin khàwvèl hi a hmangaih chuan, Pa a hmangaihna amahah a awm lo." — I Johana 2:25

Khàwvèl-mi nihnaa tehna làngsàr tak chu *incheinaah* hian a làng ṭhìn. A lova luakchhuaka incheina hi kan hneh tùr pakhat a ni. Mawihnai chìn a awm hi, hre hrang thiam ila.

" Nova dàm laia thil awmzia ang khân, mihring Fapa a lo kal leh nîte chuan a awm bawk ang. Nova làwnga a luh a, tui a lo lèt a, an zàa a tihhlùm tàk vek nî kha a thlen hmâ loh zawng, an eiin an bâr a, nupui-pasal an innei ṭhìn a. Chutiang bawkin, Lota dàm laiin a lo awm; an eiin an bâr a, an leiin an hralh a, an chîngin an sa ṭhìn a; nimahsela, Sodom khua atà Lota a chhuah nî chuan vàn ataṅgin mei leh kât a sûr a, an zàin a tihlùm ta vek a. Chutiang bawkin, mihring Fapa hi a rawn inlàr nî chuan a awm ang." — Luka 17:26-30

Pathian biak ngaihsàkna nei tawh lovin, tùnlai hunah pawh hian, kan phîlî buai ta daih a. Kan khàwvèl hun inhèr zèl hian màng zàwng a ti-àng a nih hi! Chu thu chu Kristian-te nùn tiphàwklèktu a ni. Nova dam laia

thil awmzia ang chiah thova hùn tàwp rawn thleng tùr a ni a; Nova dam lai huna *thihna leh nunna, a rualtlângin an tawng vek a* - Messia lo kal leh hunah pawh, chutiang tho tho chu a ni ang. *Arùka mi thianghlim làwr* an sawi fo pawh hi, Nova hun laia a awm lo ang bawk khân, A RÙKA MI THIANGHLIM LÀWR *(Secret Rapture)* pawh HUN TAWPAH rawn thleng tùrah hian, a awm dâwn bawk hek lo.

"Lei chi in ni e; nimahsela chi hi (pawlhsàwp khàwloh) a nih tawh chuan – engin nge an tih-àl leh ang? Chuta chìnah chuan paih chhuah a, mihringte rah mai mai chauhvah lo chuan – eng atân mah a tlàktlai lo."

— Matthaia 5:13

Nova chu, mi tam tak – ringlotute leh nuihsàwhtute hmàchhàwnin THU a lo puang tawh a. An nèkna a tuar hràm hràm a. A hun a lo thlèn meuh chuan - *ani leh pasarih dangte chauh* chhandam an ni tà ang khân, tùnah hian khawi/èng dinhmunah nge i din ve mêk le?

Engtìk HUN nge?

David Lal Muankima
Financial Secretary, MPKṬP

"... a hun a hnai tawh si a ...."
— Thu Puan 1:3

"... a hun a lo thleng dâwn tawh si a ...."
— Thu Puan 22:10

HUN THLENG ṬEP chungthu-ah Hmangaih Johana chuan *a hnaih tawhzia vawihnih ngawt* Thu Puan thuziak bul lamah leh a tàwp lamah a târlang a. Heng HUNTE hi *an pawimawh hle* ni pawhin a lang.

Hla siamtu chuan —
Hunte an kiam zèl a,
Thih leh Rorèl a lo hnai
Iesua hnènah inpe la, Inpeih rawh

I dam lai nî a liam a,
I thlarau boràl hmâ hian,
Aw, a hlùtzia ngaihtuah la, Inpeih rawh ....
tih hla MÙK TAK a siam a.

MESSIA LO KAL LEHNA hi kan Bible thu tùm ropui leh làngsàr tak a ni a, vawi 318 chuang lai ziak làn a ni. Chutiang bawkin, *Messia Lo kal lehna* hi Thu Puan thu tùm a nih thu kan hre nial nual àwm e. A ni chiah bawk lahtàk a, *Khàwvèl Ni tin Chanchin* kan chìkin, *Lalpa lo kal lehna* hunin min nang ṭèp tih kan hria.

"Hnamte chu an thinùr a, tin, i thinùr chu a lo thleng ve thung a, mitthi rorèlsak hun leh i bawi zàwlneite hnènah te an làwmman pèk hun leh lei tichhetute tihchhiat ve thung hun chu a lo thleng bawk a."

— Thu Puan 11:18

Châng tàrlan aṭang khian, kan inrâlrìn a ṭùl hle tawh a ni. Hun ṭha a inher liam mai ang tih a hlauhawm tawh. *Hun ṭha* leh *Insiamṭhatna hun a inhawng e*, he châng tàrlan hi chhiar teh :

"Ngai teh u, TUN hi pàwm theih hun chu a la ni a; ngai teh u, tùn hi chhandamna nî chu a ni."

— II Korinth 6:2

"Hriat ve rèng pawh ka nei si lo. Ka tâna chhandamna tling khawp thil tih pawh ka nei si lo. Pathian Thu pawh a-mìk a-màk han auchhuahpui tùr ka hre si lo. Khàwvèl ka thlàkhlèlhna a reh thei si lo ..." tiin, i lo inkìltawih pawh a ni thei e.

Hèng *bung* leh *châng* tàrlan aṭang hian, i tân kawng a insial kàw thei tih lo hre teh.

"... tupawhin sual a tih chuan Pâ hnèna mi Sawipuitu (Ukil), Iesua Messia mi fel chu kan nei e; ani chu kan sualte thuphà chawina a ni; keimahni sual chauh ni lovin, khàwvèl zawng zawng sual thuphà chawina pawh a ni."
— I Johana 2:1, 2

Messia hna pual mai bàkah hian Pathian min ngaihdamna *pawh* hi kan hriat a ngai ṭhìn. He thu hi lo chhiar leh ila :

"Kei, keimah ngei hi, keimah leh keimah avàng ngawta in bawhchhiatnate thai bo ṭhìntu chu ka ni; in sualnate pawh ka hre reng lo vang." — Isaia 43:25

Mimal tinin duhthlàn theihna kan nei. Kan zalèn hle mai. NUNNA leh THIHNA *kawng* pawh a kal kàk phàwk a. Kan nun ka siamna lam lam zawh tùr chuan, hamhaih takin ka khawsà ṭhìn.

Zû leh sà, nàwmchènna chi hrang hrang leh ka mihring nun thil àwh zâwng leh khàwvèl ṭhiante thlauhthlàin – lunglêng khàwhar tak leh nun kàwrawng èm èmin ka lo khat ta!

PUITU KA NGAI.

Ṭhalaite hian *Inkhàwm hi kan inthlahdàh* ru riau mai a. Messia zuitu tân chuan, Inkhàwm hi thil tih màkmawh a ni. Kan *chatuan puithiam*, min chhandamtu pawh – a tih dàn pângngaiin Sabbath serh thianghlimin a inkhàwm thu leh Pathian Thu a chhiar thu kan hmu si.

"Amahah ka awm reng ṭhìn," titu chu, *Amâ awm ang bawk khân a awm ve tùr a ni."* — I Johana 2:6 thu-ah hian kan hmu si a. *"Amahah ka awm reng tho alàwm,"* ti chunga *Inkhàwm ngaihthah hi* SUAL chi khat a ni. *"He rilru ... Iesua Messia-ah pawh a awm bawk kha, nangmahniah awm ve rawh se...."* tih thu hian, kan khàwsà ve ngei tùr a ni.

Inkhàwm ngaihthah chung si-a Messia-a hàmṭhatna kan insiamchàwp chuan, kan tân hun a rìràl nasa hman/pawi thui ang tih a hlauhawm.

I tân, ENG HUN NGE MAW NI TAWH RÊNG LE?

Inkhàwm hi i bànsan lovang u.

"... In rawn inkhàwmin fakna hla emaw, thu zirtîr emaw, hriattîrna thu emaw, ṭawnghriatloh emaw, hrilhfiahna emaw in nei ṭheuh ṭhìn a. Engkim siamthatna tùrin tih ni rawh se." — I Korinth 14:26

tih thu hi i pawm ang u.

" ... ṭhenkhat tih dàn anga kan inkhàwmte bànsan lovin, infuih tawn zàwk ang u; nî chu lo hnai telh telha in hriatin – infuih tàwn nasa lehzual sauh rawh u."
— Hebrai 10:25

tih thu kan hmu bawk a. Pathian Nung fak leh chawimawia Inkhàwm nî atân *Thuthlung Hmasa*-ah leh a *Thar*-ah pawh PATHIAN SABBATH nî tho tho hi a la ni zui reng a ni.

"Pathian mite tân chuan Sabbath-a chawlhna a la awm zui ta reng a." — Hebrai 4:9

He *Chawlhnî* hi SABBATH a ni. Ni dang rèng rèng —*Sunday, Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday*-te hi CHAWLHNI tia sawi an ni ve phàk lo; hna thawhna tùra Pathianin NI RUK CHHUNG min pèk te an ni zàwk. Pathian Lehkhathu vèkin Hebrai 4:8-ah, *"Ni dang thu a sawi lo ...."* a ti fithlà ṭhuai mai!

Mi tam zàwkte'n an thàwmhnàw nèna inlârin Biak Inah an inkhàwm ṭhìn: anmahni intheihnghilh siin! A ṭhen – teihawi satliah mai maiin; a ṭhen nui tùr leh titi tùrin, a ṭhen ngaihzâwng melh tùrin. Thil tih sual hnawh mâm tùra kal an awm bawk. Thlìthlai sàtliah lah an bo bìk lo! Suangtuahna atâna hun va hmang lah an bo chuang lo. A ṭhente lah – muthlu ringawtin Biak In chhûng lum an bèl a. A tlêm ber te erawh chuan, Pathian chu thinlung taka fak leh chawimawiin, an bia.

Hetah hian ZIR TUR kan ngah hle. A ènga ber khi nge i dinhmun nia i hriat? Pathian leh a Messia thilserh ngaisângin, PKṬP-te i intuai thar ang u.

Sabbath Inkhàwm nuam ule.

ZU

IN RUIH HI

H. Lalngheta
President, MPKṬP

ZU CHUNGCHANG hi Pathian Kohhran thuhriltute hian an sawi khât hle a. Thupèk Sàwm-ah pawh, "ZU IN SUH" tih kan hmu lo, Kohhran dangte hian *zû* an do nasa hle tàk nàin - DO REM ai chuan DO PUN a ang zàwk zàw-mah!

Pathian Kohhran Ṭhalai leh nu leh pate ZU RIM NAM *in lo awm ve palh ang e* tih hlauvin - tlêmin ka rawn ziak ve a ni.

Mizoram zim teah hian a mihring cheng aia ta intipiangthar awmna hmunah hian - sumdawnna dawr hlawk ber chu ZU DAWR (Wine Shop & Bar) a ni tlat mai!

A MAK HLE A NI!

Mi ṭhenkhatte'n an hrisèl lohna te, taksa hahna te, rilru hahna te chhuanlàmin *zû an in ṭhìn*. Tlêm tè tèin an in emaw an intih laiin - rui *(phuais)* khawpin an in ṭhìn a ni.

Zû hian mihringte a ei-chhiat dàn i ngaihtuah ngai em? I chauh laia i ìn chuan, a chhàwk huai ang che a, ṭha i ti viau ang.

Mahse, mi dang han en la - Mizoram-ah pawh, chak leh hming lang deuhva kan ngaih ṭhìnte chu - *zu in mi* an nih chuan, an chak rei ngai lo. Rei lo tèah an ràwp leh mai! A chhan chu, zû-in a ei-chhiat vàng a ni. An hmêlah a làng chhuak a, an hnâr a ṭàwk a. An meng sen rûm a. An hmaiah leh an dulah thau-chhia a inchhèng a. Ruhchùktuah a làwk a, vun a sâwng a. Pawisàk an nei tlêm a. Chhûngkuaah leh khàwlaiah buaina siamin - an nungchàng an hloh chak hle ṭhìn.

Italy rama mi chèngte khian zû *(wine)* an heh ber, a ram puma chhùtin - kum khatah mi pakhatin *liter* 110.5 in angin 1974 khân chhùt a ni. *"Zû hian tisa leh rilru nàt a chhàwk lo; a tipung zàwk."*

A ni tak e — Pathian Lehkhathu-ah hian kan hriatthiam zâwng tùrin 'ZU IN SUH' tih thu-hlàwm hi a vâng hle mai. Chuvàngin, mite'n *'taksa chak nân'* tiin, *'tlêm tèa ina, ruih loh chu, a pawi hlei nemmms,'* an ti a. Mahse, Pathian Lehkhathu chuan,

"Tute nge chungpìk ṭhìn a, tute nge lungngai ṭhìn a, tute nge inhau ṭhìn, tute nge thubuai nei ṭhìn a, tute nge a vàng awm lova hliam tuar ṭhìn a, tute nge mit sen rêm rûm ṭhìn?" — Thufingte 23:29

tiin zawhna tam tak a zàwt mai pawh ni lovin; a chàchhuah thung a. A chhànna tawi fel tak chu,

"Zu hmuna awm reng ṭhìn te, zù chawhpawlh in ṭhìnte an ni ...." — Thufingte 23:30

Tùnlaia zû an in dàn nèn pawh a inang hle ang. Zû chi khat mai in lovin; a chawhpawlh *(cocktail)* ṭhìn a, an rui ngei ngei ṭhìn a ni. An ruih tawh chuan - pawisàk an nei tawh ṭhìn lo va - *inngaih*, *uirè*, *tualthah*, *rùk rùk*, *dàwt sawi*, *mahni inthah hial te* a thleng ṭhìn a nih hi!

"Hunte in hriat avàng leh muhìl thawhhàrh a hun tawh takzet tih in hriat avàngin chu chu ka sawi a ni; tùnah chuan kan rin tìrh lai ai khân kan chhandamna chu a hnai ta zàwk si a. Zàn hi hmànràl a ni fê tawh a, khua a vâr dâwn ta e; chuvàngin thima thil tih chu paih ila, èng thuamin i inthuam ang u. Chhùna awm angin mawi takin i awm ang u, zù in buai leh zû ruia awm lovin, hùr leh inngaih hmanga awm lovin, insual leh inìtsìka awm lovin. Lalpa Iesua Messia chuan inthuam zàwk ula'ng, in tisà chàkna puitlìn tùrin engmah insiam suh u." — Rome 13:11-14

Paula'n ZU IN LEH RUIH a phal lo - *(Pu Châma'n a phal leu ... tih pawh, thuawi taka zàwm ṭhìn a nih kha.)*

Miin zû a ina, a ruih tawh chuan - thil ṭha tih chàkna a tibovin - SUAL THIL tih an chàk zàwk ṭhìn. Biak In ngainàtnate leh Inkhàwm chàknate an nei thei ṭhìn lo va. Kohhranho inhmangaih tàwnna angte an tlàchhàm a. Kohhran an hlat hrèt hrèt ṭhìn.

Mi ṭha, Pathian ngaihsak mi *aiin*; misual – eirùk chîng te, hlèp rùk chîng te, zû leh sa heh mi te, inkhàwm duh ngai lo te, Pathian Thu ngaihsàk lo mite an kàwm duh zàwk ṭhìn a ni.

"Wine heh mite zîngah leh sa heh mite zîngah tel suh; zu rui mite leh sa heh mite chu an lo rethei dâwn si a ...." — Thufingte 23:20

tih thu kan hmu.

Chuvàngin, Pathian mite chu hèng mite zîng aṭang hian kan inthiarfihlìm thiam a ngai dâwn àwm hle mai!

"Tùnah erawh chuan, tupawh, Unau hming pù siin, inngaihhmang mi emaw, mi duhàm emaw, hlêprù mi emaw ni sela, pâwl lo tùrin in hnènah ka ziak a ni; mi – chutiang hnènah chuan, ei pawh ei lo tùrin ...." — I Korinth 5:11

Paula'n a ti thlawt a ni. A duh thianghlim hle a ni. Paula hian ringtute awm dàn tùr hi a duhtui a, a thu sawi pawh hi a ropui a ni.

"Mi zirtu ni rawh u, kei pawh Messia zirtu ka ni angin ...." te a ti thlàwt a.

Paula ṭawngkam lo zir belh leh hlek ila :

"Thil engkim tih a thiang a, mimahsela thil engkim tihin mi a siam ṭha lo ...." tih thu hi!

Amah maiah chuan TIH THIANG LO leh EI THIANG LO leh IN THIANG LO a awm lo a ni; mahse, kan hriat reng tùr chu *"... thianga ngaitu tân chuan a thiang vek a, thiang lova ngaitu tân chuan a thiang vek chuang lo."*

Chuvàngin, *Tunge 'thiang' titu? Tunge 'thiang lo' titu pawh chu?* — Hriat chian a ngai a ni. Diabola chuan, *"Engkim ... a thiang,"* a ti vek a; Pathian erawh chuan, *"Engkim ... 'thiang' a ti lo."* Paula pawhin, *"Engkim tihin min siam ṭha lo,"* a ti mai!

"Thil engkim tih ka tân a thiang a; nimahsela, thil engkim tih a ṭha kher lo. Thil engkim tih ka tân a thiang a; nimahsela, eng bawiah mah ka inphal lo." — I Korinth 6:12

tiin Paula'n a sawi. Pathian phàl loh thleng thil kan tih chuan, 'SUAL BAWI-*ah kan lùt,'* tihna a ni. Pathian Thu ngaihtuah loh chuan, mihring hlui huangah chuan - *engkim tih, ei leh in a thiang.*

Nimahsela, Pathian Thlarau keimahnia a awm tawh chuan; keimahnia awm Thlarau khàn a phàlrai tawh lo.

"Mana lei in ni tawh asin; chuvàngin, in taksàah chuan Pathian chawimawi rawh u." — I Korinth 6:20

Kan pum leh taksa hmangaih lutuk avàng hian Pathian chènna atân leh awmpuina tlàk loh hi kan insiam palh ang e.

"Pathian In (temple : naos) in nih leh Pathian Thlarau nangmahniah a awm reng tih in hre lo veˆm ni? Tupawhin Pathian In (naos) chu a tihkhàwloh chuan, chu mi chu Pathianin a tikhàwlo vang, Pathian In (naos) chu a thianghlim si a, chu In (naos) chu nangmahni in ni e." — I Korinth 3:16

A ropui hle mai!

Chuvàngin, kan taksa hi Pathianin a chènna In *(temple : naos)* atân a duh a; nimahsela, a duh loh zâwng, *thiang lo* leh *bawlhhlawh* kârah chuan A awm duh lo vang. Thil tenawm bula chaw vawi khat kìl ngawt pawh, keini, mihringte pawhin kan tèr theih hauh loh hi! *Kan taksaa Pathian* leh *zu rimchhe tak* àwm dùntîr tùm chu thil hlawhtling har tak a ni ang.

A hma lama kan sawi tawh angin, *zu in* leh *zu ruih* chu phal loh a ni a; pâwn làm mi-a ngaih a ni.

"In ei pawhin, in in pawhin, in tih apiangah pawh, Pathian ropuina tùr hlìrin ti rawh u."
— I Korinth 10:31

tih a ni si a.

Abìk takin, *zû* chu Pathian ropuina atân chuan tuman an ìn ka ring thei lo. I Korinth 6:9-10 kan enin, Pathian Lalram thleng lo tùr *list* kan hmu a; chumi zîngah pawh chuan 'ZU RUIH HMANGTE' tih a chuang leh bawk a ni.

Chhandam nih i tum a nih chuan, *ring lo mî* tih àwm tak — *zu in* leh *zu ruih* mai bàkah *zu zawrh* i ti ve lo ang u.

"A ṭhenawm hnèna zu in tùr petu chu, a chung a pìk e, Nang, an saruak i hmuh theih nâna i tûr chawhpàwlha tiruitu chu! Ropuina aiah zahnain i intitlai a, nang pawhin in la, saruakin awm ve mai rawh ...."
— Habakuka 2:15-16

Taksa hrisèlna atân leh chakna atân chuan *zû* leina man tùr ang hùin - *zû* aiah *bàwnghnute* leh *ârtui* lei zàwk la, a lèt engemaw zàtin i taksa leh rilru tân a ṭha zàwk ang. Inchhûngkhur khàwsàk pawhin a sàwtpui zàwk bawk. Chhûngkàw *member* dangte pawh an hlim kim zàwk ang. A tàwp berah chuan,

"LALPA *mit chu hmun tinah a awm a, thil ṭha lo leh ṭha a enthlà reng ṭhìn a ni."* — Thufingte 15:3
tih leh —
"Wine a sèn kàk laiin en suh, nova a zia a làn lai te, a luan thlàk zaih zaih lai tein, a tàwpah chuan rûl angin a chù a, rûl tûr ṭha mi angin a chù ṭhìn. I mitin thil mak tak te a hmu ang a, i thinlungin thu chaltlai tak te a chhàkchhuak ang a. Lawng puanzàrna chhìpa mû ang emaw i ni ang. 'Min vua a, a nà si lo; min vèl a, ka hre lo, engtikah nge ka lo harh ang aw? Ka in leh bawk ṭhìn ang,' i ti ang." — Thufingte 23:31-35

Kâwlkulh : March 5, 1988 *(Sabbath)* niin Kâwlkulh Church of God (Seventh Day) Biak In thar hàwn a ni.

Tualte : Tuichàngràlchhak Circle Conference March thlatìrah Tualte khuaa hman a ni.

Bualpui (Ng) : Chhimtuipui District-a Pastor Circle pathumten Biak In thar hawng pahin, Bualpui (Ng)-ah Conference an hmang mêk.

Missions Abroad : Denver, Colorado USA aṭanga ṭanpuina thla kìpa dàwn $ 210.00 thleng hnùhnùng ber leh February thla *sawma-pakhat* leh *thilhlan* dang dangte Malsàwm Ṭawngṭaina Evan VL Chhuanga'n March 5, 1988 *(Sabbath)* khân a nei.

Keifâng : An vawi thum tlawhna atân Pastor C. Thanchunga leh Elder Hrângbùta, Aizawl-ten February thla tàwp khân *Keifâng Unaute* an tlawh. An rawngbàwlna Pathianin mal a sàwm hle a, baptisma chang 5 an awm. Saitual khàw chhûngah ni khat awh rawngbàwlna an nei nghàl bawk. Taitu leh àwntu an tam hle.

New Vervek : Rei rial hman lovin Elder Lalsânga leh a màkpa Rampana, Aizawl-ten *New Vervèk Unaute* February thla tàwp khân an va kàn. Rawngbàwlna chhimtu mi 38 an awm. Mi 3-in baptisma an chàn belh leh. Evan Chhàwnthanga, Ratu-in rawngbàwlna chàwl lovin a hmang.

Ratu : Elder Lalsânga-ten Ratu an pàl nghàl a, chhûngkhat (mi 7) - Pu Phainghàka te chhûngin Pathian Kohhran an zawm thar. Pu Phainghàka hi Biak In enkawltu atân Pu Ngûrsiama'n a mimal ṭhahnèm-ngaihnain thla khata làwmman Rs 30 dawng tùrin 1988 chhûng atân a ruai nghàl. Pu Ngûrthanga hi Ratu khua a Church of God (Seventh Day)-a hruai lùttu a ni. Tin, Ratu PK nuhovin sawhthîng an thàrchhuah aṭanga malsàwmna an dàwn sum aṭangin Rs 100 chu Aizawl Headquarters Biak In sàk nân an theh lùt bawk. *'Tùn hnai maia Pathian Kohhran chèt ṭhatna khua chu Ratu a ni,'* tiin HOSANNA-in a tlângaupui e.

Aizawl : Sabbath Inkhàwmah *mi za chuang* an inkhàwm deuh ziah mai.

SELAH : Aizâwl Naupang Zaipâwl SELAH chuan *uniform* thar an nei ta. Kohhranpui tùmsàk an ni. Aizawl Circle Conference Lungdai-a nghah tùrah rawngbàwl an tum ruh hle.

Headquarters Biak In : Chanchinbu làr tak SAKEIBAKNEI chuan Aizawl Pathian Kohhran Biak In sàk thar mêk chu *'Biak In Ropui ber'* tiin a lo chhuah tawh a. Kohhran mimìr leh mikhual thà leh Pathian malsàwmna liau liauva din puitlìn a ni ṭèp ta. Tangkà a hautàkin, tha leh thlàntui pawh a luang hnèm ta kiang kiang hle. A bul hnaia kawng ko *retaining wall* siam pawh Sorkâr lam aṭangin phalna a awm ta a, malsàwmna kan dawng hle.

NOSTRADAMUS

Isaac Hnamte
General Secretary, MPKṬP

(A inlàrnain khàwvèl a tuam)

"Mihring hriattîrna mah kan pàwm chuan; Pathian hriattîrna chu a ropui zàwk si a ...."

— I Johana 5:9

PU CHHAWNA (Pastor) INLARNA hi Zoram dung leh vàngah a làr phian mai a; khàwvèl huapah ve thung chuan **Nostradamus Inlàrna/hrilhlàwkna** hi a làr hle a niang, a ziaktu leh hrilhfiahtu *Erika Cheetham* pawhin tangka tam tàwk a hui luh phah hial a; MALSÀWMNA, MALSÀWMNA CHHIAR SÈN LOH a hui phah.

A ngaihnàwm bawk a ni ang; kei ngei pawhin, ka rawn ziak chhàwng dâwn.

M. Michel de Nostradamus hi St Remy de Provence-ah kum 1504, December 14 khân a lo piang a. Chutih hun laia *Julian Calendar* an la hmàn avàngin, tùnlai *Gregorian Calendar* nèna teh mìl chuan December 23, 1504 ni theiin a lang. *(He chhiarkàwp hi i chawh thiam theih nân ka la rawn ziak leh bawk ang.)*

Hnam inthlahchhàwng zèlah pawh *Nostradamus* hi Jew rim nam a ni a; Messia hralhtu Judas Iskariota chìpui *Isakar* hnam a ni. Pope thuneihna ràwng takin AD 538 aṭanga AD 1798 inkâr, kum 1,260 kâr chhûnga mithianghlimte a tihduhdah lai khân *Judaism aṭangin Catholic*-ah kum 1512 khân a inlèt ve a. Lehkha lamah pawh a zir sâng hle. Gentile hmeichhia nupuiah a nei a, nupui pawh a thlàk kual ve àwm e. Agen khuaa an awm laiin - hripui a lêng a, a nupui leh a fa duat pahnihte a chàn phah bawk.

A lehkhabu hmasa LES PROPHETIES DE M. MICHEL DE NOSTRADAMUS chu *diary* bu tiat lek (5×3 inches) chhah bitbeta ziak a ni a; Latin ṭawnga ziakin, kum 1568 khân *Lyons*-ah an chhu chhuak a. Hunin a hril zèl a, a lehkhabu chu hrilhfiah thiamte chùl-hnùmna rah sengin, *lehkhabu hralh tlà ber* a lo ni ta hial a ni.

A hrilhlàwknain a tum ber chu *chhiatna ràpthlàk* thleng tùr hrilhlàwk a ni. A thlen dik tàk zèn avàngin, Nostradamus chu *zàwlnei azàwnga lû ber* an ti ta sùp a.

Kum 1603-a **Queen Elizabeth I** boral tùr thu a lo hrilhlàwk tawh chu a thleng dik a. Kum 1666-a London khawpui kàngmei vànga meivàpa a chàn tùr thu pawh, a hun dik takah a thleng ta rèng bawk a. Kum 1727 October thlaa thleng tùr Turkish-ho leh Persian-ho, arùk arâla an inrèmna thuthlùn pawh, a sawi làwk ang ngeiin, pelhê miah lovin a thleng dik a.

France rama KOHHRAN TIHDUHDAHNA thleng tùra a sawi làwk pawh a thleng dik a. Kum 1792-a FRENCH REVOLUTION thleng ngei tùra a sawi pawh, a thleng dik a. Napoleon-a huangtau chhoh dàn tùr leh a tlàkchhiat leh tùr hun a sawi làwk pawh khêl lovin a thleng dik a ni. Tin, 1978-a Rome chu Napoleon-a kuta an tlàwm tùr thu a sawi làwk ang ngeiin Pope pahnih —**Pope Pius VI** leh **Pope Pius VII**-te chu màn an ni a. Pope Pius VI phei chu, a tànnaah a boral tà a nih kha *(He thu hi lo chhinchhiah bìk hle teh u, chhui zau tùr a tam teh a nia).*

Kum 1649 January 30-a **Charles I** khai hlùm a nih tùr thu pawh, a puan làwk ang ngeiin a thleng a. Kum 1945 aṭanga 1980 inkâra thil thleng tùr a puan làwk thleng dik ta te pawh hèngte hi an ni — Vàn boruak aṭanga chungù tlà nghèk tùra a puan làwk chu – Sutton Park, Birmingham *(England)*-ah a thleng dik.

Middle-East Buainate pawh, a sawi làwk angin a thleng dik zèl. Nagasaki leh Hiroshima khawpui *atomic bombs* hmanga tihchhiat tùra a sawi làwk pawh khêl lovin a thlèn kha. **Apollo XIII**, a tluan loh tùr thu a sawi làwk angin a thleng bawk.

'Black September' tia làr tak, 1976 Munich Olympics-a Israel Infiam-mite vànduaina tùr pawh kha a lo hmu làwk diam a, a thleng ta rèng bawk a nih kha.

Engemaw zùna uai hrìm hrìm hi a nâ a ni! *Babulon zùna uai* pawh hi a nâ. Nuthlawi zùna uai pawh hi a theuneu hranpà lo – **Edward VIII** *(Lalbânga)* pawh **Mrs Simpson**-i làka a tàl hràn theih loh avànga Kumpinu *(Company)* Lalram Rorêltu nihna a hnùchhàwn dàn tùr pawh, Nostradamus-a hian a lo sawi làwk tawh a, a thleng dik a. Mak zàwng a mak teh e!

Thla leilunga NASA *astronauts*-te han be-pàwp hmasa bertu US President Richard M Nixon-a Watergate Scandal pawh Nostra hian a lo sawi làwk diam a, a thlèn tàk bawk rèng kha!

Hrilhlawktu dang a awm ve leh khiau mai! A hming chu **Malachy** a ni, kum 1094/5 vèl khân Ireland ramah a piang a. A thu hrilh làwk chuan Nostra-a hrilh làwk a hrûl ve hle. An thu hrilh làwk inkungkaih hnaivai tak chu hei hi a ni, POPE CHUNGTHU a ni.

Pope Pius XII hnu-ah **Pope dang PARUK** an la rawn awm ang. Eng zàt chiah nge Pope rawn ni zui leh tawh chiah le? Chhùt ang —

Pope Pius XII chuan 1939-1958 thleng hun a chang a, 1958-ah a thi a. A hnuah chuan, hèng mite hi an rawn làwr chhuak leh hlawm a —

John XXIII	- 1958-1963
Paul VI	- 1963-1978
John Paul I	- 1978
John Paul II	- 1978-2005
Benedict XVI	- 2005-2013
Pope Francis	- 2013 —

Hrilhlàwkna hi a dik tùr a nih ngai chuan, Pope hnùhnùng ber tùr chu **Pope Francis** hi em ni dâwn ta le?

Pope Joh Paul II kha, hrilhlàwkna angah chuan, Rome ram pâwnah a nih loh vèk leh France rama thi tùra hrilhlàwk a ni a —mahse, *Vatican City*-ah a thi ta mauh! Hrilhlàwkna a tlawlh.

Pope John Paul II tihhlùm an tumna ràpthlàk tak pawh a thleng diam tawh kha chu a nia, Vatican City-a St Peter's Square-ah, May 13, 1981 khân Turkish mi, **Mehmet Ali Agca** khan *pistol*-in a kàp a nih kha. A ràpthlàk teh e. Khawi lo a kalna apiangah – *ṭawngṭai* leh *bullet-proof* leh vêngtu sipai a mamawh ve teh ṭhìn kha le. Thah tuma phiarrùkna tam tak awm bawk mah se, kan ziak sêng vek chuang lo.

Malachy leh Nostradamus chuan Pope John Paul II thlàktu tùr an puang làwk diam a. Malachy chuan **Olivarius** *(Olive zâr/ṭang)* REMNA TLANGAU TUR niin a puang a; Nostradamus-a ve thung chuan **'Benedictine Monk'** tiin a puang a. **Pope Benedict XVI** kha *'Benedictine Monk'* tih nèn hian a inchawih fû pawhin a lang - ani pawh 2013 khân a lo thi ve leh tawh a.

US-a hrilhlàwktu pakhat chu **Edgar Cayce** (1877-1945) a ni. Indona thleng tùra a sawi làwk apiang khêl lovin a thleng, an ti.

Kum zabi 16-na tàwp lama **Polish Monk** pakhat pawhin hrilhlàwkna thu puan a chhàkchhuak ve a. A thleng pheuh pheuh ve chauh, a dik zaih ngai lo thung.

Kohhran lamah pawh hian *hrilhlàwktu/hmutu* nei an awm ve nial a, chùng zînga làr deuh deuh te chu **Mormons** te, **Rastafarians** ho te, **Seventh-Day Adventists** hote hi an ni. Mahse, hrilhlàwktu an neihte thu hmuh chu BIBLE THU KALH a ni vek hlàwm. *(Ka daw lo va, thuziak pawh ka rawn nei chhunzawm ṭhìn ang)* Mahse, an thu puan awiha – anmahni zuitute mit zàwng an tlùng hlawm zèl tho.

US-a Catholic nu ùn tak **Keane Dixon**-i pawh khuan Hrilhlàwkna Bu a ziak ve a, a bu hmingah **My Life and Prophecies** a vuah a, kawng chi tina hriatna dawng niin a inchhâl ve bawk.

John F Kennedy-a te unau, **Robert Kennedy**-te kah hlùm an nih tùr thu a puang a, kah hlùm an ni ta bawk a. 1960 khân hrilhlàwk a neih leh chu **Martin Luther King, Jr** — kah hlùm a nih hun tùr a puang a, dik takin 1968-ah an that ta ngei a. India Zalènna hun a puan làwk te, M K Gandhi-a thah a nih tùr thu te, China ram chu Communist hnuaia a awm tùr thute, dik takin an sawi làwk hun tùkah a thleng hmiah hmiah zèl a.

Khawvèl Hun tàwp hun tùr pawh an sawi làwk vek hlawm a. A hun leh nî làmin, a ṭhente phei chuan an târlang a — belh chian dàwl tak maw? Lalpa Iesua berin

a hun a hriat loh; a lo kal ngei tur erawh – a tiam ngheh a ni thung.

Nostradamus-a chuan kum 1995 kha Indona Hun Ràpthlàk tak tùr angin a puang a - September 2, 1995 pawh Indo ṭan nî tùra a puan a ni — eng teh ual chu a ni ta lo. US President Clinton-a hun lai kha a ni a, Indopui Pahnihna a tàwpna nî leh thla - a champhàphàk vawi 50-na Hawaii-a President Clinton-a hova an làwm hùt hùtna nî a ni thung.

Jeane Dixon-i chuan, "AD 2000-ah Middle-East ramte hi China-in a rûn dâwn," a ti a — eng èm chu a nih tàk loh kha!

Polish Monk *(puithiam)* thung chuan AD 2000 hi **"Lalpa Ni"** a thlen hun tùr ni àwmin a puang a; a chuti ta lem lo ni fà-hmiang! *European Community*-ah tangka thuhmun EURO an hman ṭan kum a ni thung, an puan làwk lèm loh thil.

Ellen Gould White-i lahin kum AD 1844 khân Messia Lokal lehna a hmuak thlàwn tawh a; hnâr hnuaiah phat mawina bo bìk hek suh, **"Tlanna Hlènchhuah Ni, Vàn Biakbùk Thènfai Nî**," tiin, **"Yom Kippur - October 22, 1844"** tiin a'n bel chawp ve vat bawk a. October 22, 1844 kha *Tuesday* a ni a; Jews-ho Calendar-ah *Tuesday-ah Yom Kippur a thleng ngai bawk si lo!*

Nostradamus-a chuan, *1999 kuma thla Sarihnaah* **"Lal Ropui Ràpthlàk**" tak rawn inlàn tùrin a puang làwk a, kum tam a vei leh tawh a - eng teh ual mah kan hmu hràn hauh lo. **JULY 1999** a tihna nge ni ang. Chu chuan Jews' Calendar-a an *thla lina* **(Tammuz)** leh *thla ngana* **(Ab)** thlate a tlùk a. Jews-ho *thla lina* leh *thla ngana*-ah te hian — *Inkhàwmpui Thianghlim* a thlèn ngai lohna thla an la ni leh zèl!

Tin, a Bible Calendar ang zâwng pawh ni ta sela, 1999 kha **5759 ANNO MUNDI** a ni a, *thla Sarihna* chu **Tishrie/Ethanim** a ni thei ang chu — hun a liam hnem tawh a, engmah a thleng ta lèm lo zàwng a nih ber àwm kha màw!

Nia, Hrilhlàwktu tam tak an awm, a ṭhen chu thleng dik viau mah se - Pathian aṭanga Hriattîrna thuhmun dawng tlâng vek a ni hràn hauh lo. Chuvàngin, an thu hrilh làwknate hi vànte leh lei Siamtu Pathian Yahweh aṭanga chhuak – hriattîrnaah chuan a keuh theih hauh loh vang.

Nostradamus-a chuan **Napoleon**-a kha **'Messia Dodàltu** *(Antichrist)* **hmasa ber**' ni tùrin a sawi a; **Adolf Hitler**-a kha **'Antichrist Pahnihna'** — tin, MONDAY kan tih hi **'Chawimawina Ni'** atâna hmangtu tùr Asia khàwmualpui chhûng aṭanga an la rawn awm tùr thu a puang làwk tel bawk a — a la thleng èm rih lo va, a thlen hun engtìkah tak ni ang maw?

Babulon Saltànna hnuai aṭanga Zàwlnei Daniela Hrilhlàwkna Bu te, Hmangaih Johana'n Rome-ho tihduhdahna kâr aṭanga Patmos Thliarkâra a tàn laia Pathian aṭanga Inlàrna thu kimchàng, thùp ṭhèn awm tawh lo, a lo ziak te hian *'hmànlai leh tùnlai khàwvèl nihphung'* a târlang chiang ber ngè ngè zàwk asin - ngaihvèna zir chiang kan awm màng bàr si lo!

Nostradamus-a hrilhlàwkna hi Bible lam thil thlùra puangchhuak a ni hràn lo. Mahse, **Nazareth Iesua Messia** kha chuan *'sakhàw lam thila zàwlnei suak'* an la rawn tam tùr thu a puang làwk thung a, hetiangin —

"Messia derte leh zàwlnei derte an lo chhuak dâwn si a, chùng chuan thei ang sela – thlànte meuh pawh an tihder theih nân chhinchhiahna leh thilmak ropui tak te an ti ang. Ngai teh u, ka hrilhlàwk tawh che u hi."
— Matthaia 24:24-25

'Thei ang sela,' a ti tel hràm a — bum theih amual mual an neih laiin; *bum ve theih loh pawh* an awm dâwn tih a chiang. Bùm theih loh pâwla mi i ni ve chiah em?

Nazareth Iesua khan, AD 30 leh AD 70 inkâra *Jews chhuan (generation of the Jews between* AD 30- AD 70)-te tàwp lailàwkna a puang. Greek Bible râwn lova - **tàwpna chi hnih** (*telos* leh *suntaleia*) hre hrang lote chuan Iesua thu hrilhlàwk kha an la ngaichâng mêk, khàwvèl hun tàwp dâwna thleng tùrah chauh an ngai. Mahse, zàwlnei Daniela khàn *'tàwpna ... inruatsa' (Daniela 9:27)* kha a puang nawn leh diam a, *"... tiṭiautu tènawm, zàwlnei Daniela sawia kha, hmun thianghlima dinga in hmuh hunah chuan (a chhiar apiangin a awmzia hre rawh se)," (Matthaia 24:15)* ti meuhvin! Jews-te chunga *tàwpna inruatsa* chu AD 70, Ab 9 khân a thleng kim tawh asin (TELOS) Greek thumal bih chian ngai a ni. Leilung piantirh aṭanga chutiang fakauva la thleng ngai lo, THLENG CHHÙN, Jerusalem-a thleng nawn leh tawh ngai lo tùr Iesuan a sawi làwk a ni. Kalvary hnu lama kum 40 chhûng khunga *Jews inthlahchhàwng,* Messia hrilhlàwkna awi duh lotute ràl thùmna thàwthâng kha — Iesua thu hril làwk awia *Pella* (Jordan)-a insàsengte erawh kha chu an him a ni. An tlànchhiat hun tùr *'Sabbath-ah emaw thlasìk-ah emaw, a thlèn loh nâna ṭawngṭai ngàwrh tùra a chahte'* an la awm zui a nih kha! Iesuân a chah ngùn thu nung kha han târlang ila:

*"In tlàn bo hun tùr chu **thlasìk**-ah emaw, **Sabbath**-ah emaw a thlèn loh nân ṭawngtai rawh u; chumi hunah chuan **hrehawm nasa tak (The Great Tribulation)** a awm dâwn si a - chutianga nasâ rèng rèng chu leilung piantìrh atà tùn thlengin a la awm ngai lo va, **awm pawh engtìkah mah a lo awm leh tawh hèk lo vang** ...."*

— Matthaia 24:20, 21

Kum AD 66 aṭanga AD 70 inkâr kumtea Rome sipaiten *General Titus*-a hova Jerusalem an beih chanchin in hre fo tawh em? A namai lo hle asin! Kum AD 70-a Kalhlèn hmangtu Jews pungkhàwmten an tuar nasa ta hle a nih kha - *tàwpna* CHI HNIH, Matthaia 24 thu-a inziak hre hrang thiam lote chuan — MEGALE THLIPSIS **: Hrehawm Nasa tak** *(the Great Tribulation)* hi la thleng tùrah chauh an ngai zu' nia!

Telos (tàwpna) leh *Suntaleia (Hun tàwpna)* thumal bèl chiang hrang ve hèk lo le! An han uar uchuak leh a — *Hrehawm Nasa Tak* chu Lal Iesua lo kal *hmâin (pre-trib)* nge; *hnuah (post-trib)* nge; *hun laihâwl (mid-trib)*-ah tiin, an rilru an sêng chì-ai zui hle. Iesua lo kal hun tùr teh ve nân tàk, *chiangnial lo* takin an *rintih* ta thung. Kum AD 321 aṭang tawha HUN hmanga BUM an ni tawh a, chhùt dik thiam ve ngaihna awm tawh hèk lo!

Paula chuan, *"Hunte hriatna (knowing the times) avàng leh muhìl thawhhàrh a hun tawh takzet tih in hriat avàngin ...."* (Rome 13:11) a ti thung a; kan Mizo ṭawng Bible, BSI siamah hi chuan, "TUNLAI THIL AWMZIA ...." tia dah a ni thung —**Pathian hunbì chhiar dàn** la vawng nungtute *hriat chian bìk thil* a ni ta thung e.

Zawhna

a. Leviticus 16 pum pui thu hi;
b. Azazel Pual - thlàlèra an hruai bo hi Messia a ni tih zirtîrna rawn keng an awm a ....
c. *(Kei erawh chuan)* LALPA puala tlù kèl hi Messia ni tùrah ka ngai deuh ṭhìn a *(zirtîrna erawh chu ka pe ngam lo);*
d. *(Min rawn hrilhfiah deuh chu ka duh khawp mai)* Eng zàwk nge Iesua Messia chu ni tà ang le?

— T. Ṭuanthanga, *Sangau* (Letter No. 116, September 6, 1988)

Chhanna

I thu zawhte khi *inchhàn thiam* a AWLSÀM zàwk nân, ṭhèn *li*-ah — **a, b, c, d**-in ka thliar phàk phàk a. Mi ngaihthiam ka beisei.

b-na leh c-na khi, i ngaihdàn leh mi dang ngaihdàn inphun nghet tak a ni tawh ṭhìn a, 'THU INHNIAL' tiin kei pawhin ka ko mai. An inhnialna Thupui khi chìk teh: *"A khawi zàwk nge Messia?"* tih hi - kan inhnialna tùr a ni lo. A engemaw zàwk zàwk hian *thil tluantling a hâwl pha lo.*

An inhnialna fung, chu chu *'... a eng zàwk hi nge Messia?'* tih hi - thu inchuh tùr a nih loh avàngin, an thu inchuh chuan Bible Zirtîrna a thlâwp kim zo lo va, zirtîrna dik tluantling a chhuak lo ve ve a ni.

I zawhna (d)-na pawh khi - *ṭhèn hnihin* a kal leh thei a. Mahse, sawi fiah hle tawhin ka inhria a, tùnah chuan *'(mi rawn hrilhfiah deuh chu ka duh khawp mai)'* i tih angin - thu an lo zirtîr dân aṭang hian Leviticus 16 thu hi i chhùt ang le.

Thudik ṭhèn dik thiam hi a ngai a (cf. II Tim 2:15). Thuthlung Hmasaa Inthawina sawi fiah tùr chuan Thuthlung Thar huna Paula thu sawi aṭangin tifiah ila, a chiang ber ang.

Paula chuan, *"Iesua chu kan sual avàngin màntîr (tihhlùm)-in a awm a, thiam kan chànna tùrin kaihthawhin a awm bawk a,"* (Rome 4:25) a ti. Mihringte hian THIAMCHAN nân Messia THIH mai bàkah – a NUN LEHNA *(kaihthawh)* hi KAN SUAL-THAWINA TLUANTLING a ni.

Tin, Paula vèkin, *"Messia kha kaihthawhin a awm loh chuan, kan thu hrilh hi engmah lo a ni ang a, in rin pawh engmah lo a ni bawk ang,"* a ti leh a (cf. I Korinth 15:14)

Messia THIH ringawt kha Pathian nèna kan INPUMNA a ni famkim lo tih a lang reng a ni. KAIHTHAWH-a a awm khân a tifamkim a, kan tân beisei a siam famkimna chu a THLAWHLEHNA a ni.

Chutichuan, Messia ngeiin, Amah a rawn inhlànna chu *chhàwrdàwh pahnih* nei a ni a — 1. THIHNA; 2. KAIHTHAWH *(nunna)* a ni.

Chutiang takin, Pathianin kan chhandamna tùra thil a lo duan làwk dàn hi *inchhàwrdawh pahnih* a awm a, THIHNA leh NUNNA a indawt kàwp chho ang zèlin - kèl pakhat zâwk kha *thisen chhuahsak* a ni a; nimahsela, kèl hi a thiha *nung leh thei a nih loh avàngin*; kèl pakhat zàwk, a nung khàn THAWHLEHNA a entîr a ni. Kèl pahnihte hian INTHAWINA PAKHAT an entîr tlat a, a khingbaia inthawina chu – a famkim lo.

Inthawina famkima an neih ṭhìn kha KEL PAHNIH a ngai a, THI leh NUNG (Messia) entîr chian nân. Chutiang takin, Iesua chu THI tawh leh KAIHTHAWH-a nung leh tawh a ni.

Phek khat àwhah a sawi fiahna kimchang a leng lo hi a pawi ka ti, hei hi **Church of God (Seventh Day) Inzirtîrna** dik chu a ni.

— Isaac Hnamte

THUTHLUNG

R. Malsàwmthanga
Rêngdìl

(Sari leh Hagari hmanga *allegory*)

Bible-ah hian NU pawimawh tak tak *pahnih* kan hmu a, chùngte chu Abrahama nupui SARI leh a bawinu HAGARI te an ni. Chù mite làkah chuan Abrahama'n FAPA a nei ve ve a, *"Nimahsela, bawinu làka mi chu* ***tisa dàn*** *angin a piang a; bawi lo nu làka mi erawh chu* ***thutiam avàngin*** *a piang a ni,"* (Galatia 4:23)

Chùng hmeichhiate chu *allegory*-a hmangin, Paula chuan, *"Thuthlung pahnih an ni; pakhat chu Sinai Tlânga mi, bawi ni tùra fa hringtu chu, chu chu Hagari a ni. Tin, Hagari chu Arabia rama Sinai Tlâng chu a ni a, Jerualem tùnlaia awm nèn hian angkhat an ni, a fate nèn bawiah an awm si a,"* (Galatia 4:24:25).

Galatia 4:26-ah, *"Chung lam Jerusalem erawh chu bawi a ni lo va, chu ngei chu keini NU a ni,"* tih kan hmu leh a.

Hèng NU PAHNIHTE hi tehkhin *(allegorize)* nâna hmangin *'Thuthlung Pahnih'* a rawn ti a, chu chu *Thuthlung Hlui/Hmasa leh Thuthlung Thar/Hnùhnùng* te an ni a. Chhui zau hret ila :

Bible-ah hian THUTHLUNG chu *tam tak* kan hmu a; mahse, tùna kan chhui tùm erawh hi chu THUTHLUNG HLUI leh THUTHLUNG THAR khaikhìnna a ni a. Hebrai 9:1-ah chuan, *"Thuthlung hmasa pawh khàn Pathian rawngbàwl dànte leh a hmun thianghlim, he khàwvèla hmun thianghlim chu a nei a,"* tih thu kan hmu. Chhiar zàwm zèlin, Levia chite Puithiam rawngbàwl dàn zawng zawng deuhthàw a sawi chho va, *ran thisen kenga* Puithiam Lalber pawh - amah leh a chhûngte sual tàn leh Israel mipuite sual thawina atâna ran a hlàn ṭhìn thute kan hmu. Chùng puithiam, ran thisen nèna rawngbàwlna an hman ṭhìn tawh chu *Thuthlung Hlui rawngbàwlna* a ni a; Thuthlung Thar a ni lo.

Sinai Tlang

Genesis 15:18-21 thu kan chhiar chuan, *"Chu mi nî chuan* LALPA *chuan, 'He ram hi, Aigupta lui aṭanga lui lianpui (Ephrates) thlengin, i thlahte ka pe tawh ... Jebushote nèn hian ka pe bawk a,"* tiin, Abrama hnènah thu a thlung a. Abrama hnèna a thuthlùn hi Galatia-ah chuan, *"Tin, Abrahama hnènah a ni, thu chu tiamin a awm ni, a chi thlah pawh,"* (Galatia 3:16) tiin a sawi a. *(Thuthlung tih leh Thutiam tih hi hetah hian thuhmùn a ni).*

Sam 105:9-11-ah chuan, *"Abrahama hnèna a thuthlùn leh, Isaaka hnèna a chhechhàm chu; chu vèk chu thuruat atân Jakoba (Yokov) hnènah a tinghet a, Israela hnèna kumkhàw thuthlung atân: "Kanaan ram hi ka pe ang che, i ro chànpual tùr chu,"* tiin.

Chutichuan, hèng aṭangte hian *Thuthlung* leh *Kanaan Ram* a ni tih kan hre thei.

He KANAAN rama lùt tùr hian Pathian chuan Aigupta ram aṭangin Israel fate chu Mosia hmangin a hruai chhuak a. *"Tin, Pathianin Abrahama hnèna thu a tiam kha a thlèn hun chu a lo thlèn dâwnin, mite chu Aigupta ramah chuan an lo pung a, an lo tam ta deuh deuh va,"* (TT 7:17).

An kalkawngah chuan an zàwm ngei ngei tùr *Thupèk Sàwm*, Sinai Thlaler, Horeb tlângah a pe tih ka hria a. He *Thupèk Sàwm* pawh hi Zo ṭawngin *Thuthlung* tia sawi a ni. Mahse, Aigupta aṭanga chhuak hote kha chu, *(Joshua leh Kaleba tih loh)* awi lohna avànga Kanaan an luh tàk loh thu Hebrai 4:6-ah sawi nàwn a ni. Chù an kalkawngah chuan, Puithiamte neiin, rawngbàwl dàn tùr zawng zawng hrilh an ni a. Chùng Puithiam rawngbàwlna tak mai chu Hebrai 9-a kan hmuh angin - *Thuthlung Hlui rawngbàwlna* chu a ni, Kanaan ram lùt tùra an rawngbàwlna chu!

Tichuan, Joshua chuan Kanaan ramah chuan Israel fate chu a hruai thleng ta a. Hun rei tak chhûng chu *Rorêltute, Lalte* neiin – mahnìa ro inrèlin, an Pathian rawng an bâwl thei ta a. Mahse, hun a lo kal zèl a, Pathian lung an tih-àwi tàk loh avàngin HNAM SAWM-te *Assuria* (721 BC)-ah leh HNAM HNIHTE *Babulon* (606 BC)-ah sàl tângin an awm darhsàrh leh ta a. *Bawi*-ah an awm leh ta a ni.

Iesua Messia'n khàwvèl a fàn lai leh Tirhkoh Paula te hun zawng zawngah pawh khân Rome Sorkâr hnuaiah hmunṭhù sàlah an awm a, *"Caesar lo chu lal dang kan nei lo,"* tiin, an au ṭhup ṭhup mai ṭhìn a nih kha.

Tin, Palestina rama Judeans-te khàn, an hnam chan-chinah an bengngawng hle bawk a – Kalhlèn hmang ngai lo ang hrìmin, *"Abrahama thlahte kan ni asin, tùn thlengin tuma bawiah kan awm ngai lo, 'Bawi a bàn ang che u,' engti tiha i ti nge ni?" an ti a, an chhâng a."* (Johana 8:33) tih thu i chhiarin, an hnam history pawh an hre lo hle tih a lang chiang a, *kalhlèn* SEDER an kìl pawha *sal tâng chhuak* an nih chanchin chhui kìr nawn ziah tùr an nih vei nèn, an lo inzirtîr nèp àwm hle mai.

Paula'n Hagari nèn, *thuthlung hlui* chu a hmehbel a, *"... Jerusalem, tùnlaia awm nèn hian angkhat a ni, a fate nèn bawiah an awm si a,"* (Galatia 4:25) tia a ziak hun lai kha, *'Jerusalem, tùnlai awm nèn,'* a tih hun lai kha - AD 49-56 hun inkàr lai vèl chanchin a nih thu chhui-dàwn theih a ni. Kalvary-a thil thleng hnàwlin, *Thuthlung Hlui rawng bàwlnaa Temple II*-a ran thisen nèna la intipuithù zàwm an nih cheu kha.

Hebrai 8:13-ah chuan, 'THUTHLUNG THAR' *tiin a sawi avàng khân, a hmasa chu a ti-hlui ta a. Tichuan, lo hluia lo upa tawh chu a ral dawn dawn a ni,"* tih kan hmu leh a - heta *'a ràl dâwn dâwn a ni,'* tih thu kan hmuh ang ngei hian, Kanaan Ram *(Thuthlung Hlui)* chu Ab 9, AD 70 khân *Roman sipai general* Titus-a'n a chhu chhe ta vek a. Thuthlung Hlui Kanaan chu Kalvary-ah khân *Abib 14 chàwhnu-a Temple puanzàr thlèr chhuah rual khân ral tawh mah se*; Judeans luhlul zui zîngah AD 70-ah meuh kha chuan - a ràl chiang ta!

Thuthlung Thar : Bawi lo *nu* SARI tehkhìnna erawh chu Paula'n, *"Chung lam Jerusalem erawh chu bawi a ni lo va, chu ngei chu keini nu a ni,"* tiin, Galatia 4:26-ah a sawi a. He *'Chung lam Jerusalem'* a tih pan hian kan kal mêk a ni. He *'Van Jerusalem Thar'* (Hebrai 12:22) hi leia rawn thleng ngei tùra ziak a ni bawk, *"Tin, vàn thar leh lei thar ka hmu a; vàn hmasa leh lei hmasa chu an boral tawh a, tuifinriat pawh a awm tawh lo a ni. Tin, khaw thianghlim Jerusalem Thar chu, mo a pasal ela a inchei anga peih diamin Pathian hnèna mi vàn ata lo chhuk ka hmu bawk a."* (Thu Puan 21:1-2).

Kalvary Tlang

"Messia tà in nih chuan, Abrahama thlah, thutiam anga ro luahtu tùr te in ni," (Galatia 3:29) tih a ni a. Chuvàngin, Abrahama hnèna A TIAM RAM tho kha kan *rochàn tùr* leh *luah tùr* chu a ni tih kan hriat a ṭùl ang. Chu chu **'Thuthlung ṭha lehzual'** tiin a sawi a, *"Tùnah erawh chuan **Thuthlung ṭha lehzual** Palai a nih ang zia zèlin, **rawngbàwlna hna ṭha zàwk** a lo chang ta, chù Thuthlung chu **thutiam ṭha zàwk** chungah te siam a ni,"* (Hebrai 8:6).

Eng vàngin nge THUTHLUNG ṬHA LEHZUAL a tih? *Thuthlung Hmasa* kha chu *Israel fate hnèna thlùn* a ni. Mahse, he Thuthlung Thar erawh hi chu, hnam tin, chi tin leh ṭawng tin tâna buatsaih a ni thung a, *"... chutah chuan Jews mi a awm theih loh va; Greek mi pawh a awm theih hek loh, chutah chuan bawi a awm theih loh va, bawi lo pawh a awm theih hek loh ...."* (Galatia 3:28)

Thuthlung Thar Kanaan luah thei tur chuan, rawngbawl dan tharin rawng kan bawl tawh a, kan bawl mek bawk a — ringtu tinte hi I Petera 2:9-10-ah chuan, *"... thim atà chhuaka, a èng mak taka lùt tùra kotu che u thatna chu in entîr theih nân nangni zàwng **chi thlan, lal puithiamho, hnam thianghlim, Pathian mite ngei in ni si** a; hmân lai khân mi rèng in ni lova, tùnah erawh chuan **Pathian mi** in ni ta a; hmàn lai khân zahngaihna in hmu lova, tùnah erawh chuan zahngaihna in hmu ta a,"* a tih kha — lal puithiam *(royal priest)* kan nihna chungah hian Chatuana Puithiam lalber Tholeh Iesua kan nei, *"Puithiam Lalber, vànahte khian Ropuibera lalṭhutphah ding lama han ṭhua - Hmun Thianghlim leh biakbùk tak tak - mihring sàk ni lo, LALPA sàk zàwka rawng bâwltu chu kan nei ...."* (Hebrai 8:1-2).

Thuthlung Hlui KANAAN luah tùra rawngbàwlna an neih dàn kha *ran thisen* hmangin a ni a; *Thuthlung Thar* KANAAN luah tùr hian, keini - hnam tin chi tin

leh ṭawng tinte erawh hi chuan, *Iesua Messia thisen hlu* kan hmang ta thùng a ni.

Messia Iesua chuan Puithiam Lalber hna thawkin, AD 30 (3790 AM)-a Abib 18 tùk, *thènthilhlàn hun* khân, Ama thisen kengin hmun thianghlimah chuan a han lùt a, *"... kan tân chatuana tlànna hmu tawhin, kèlte leh bàwng note thisen vang ni lovin, Ama thisen vàng zàwkin, Hmun Thianghlimah chuan vawi khatah a lo lùt tlìngtlà ta nghàl a,"* (Hebrai 9:12)

Kum AD 30-a Ethanim 10-a lei Temple ang kha a nghàk khàwtlai lo va; phuahchàwp huai ṭhenkhatin AD 31 Ethanim 10-a tlànna hna thawk zo chauhvin an sawi pawh a ni thei e — kum AD 1844 October 22 a nghàk khàwtlai èm èm lulai bawk hèk lo!

Ràwngbàwl hna ṭha lehzual-ah chuan Messia chuan Puithiam hna a thawk a – AD 30 kuma *Kalhlèn* leh *Chhangdawidim telh loh Kût* hun chhûng ngei khân vàn leh khawvèl inpakhatna *(atonement)* a thawk zo hman.

Paula'n, *"Chung lam Jerusalem chu bawi a ni lo va, chu ngei chu keini nu a ni,"* a tih avàngin, tùnah pawh hian, chù *Thuthlung Thar Kanaan* chu kan pàn mêk a, ka la thleng lova, kan thleng ṭèp chu a ni ta e.

"Mihring Fapa hi thiltihtheihna leh ropuina nasa tak nèn vàn chhûm chunga lo kal an hmu ang. Tin, a vàntirh-kohte chu, tàwtawrâwt rì nasa tak nèn, a tîr chhuak ang. Anni chuan a thlànte chu kâwlkil li atà, vàn tàwp ạtanga a tàwp lehlam thlengin - an lâwr khàwm ang."

— Matthaia 24:30a-31

Eskimo chem hriam

Hmàr tàwp vûr ramah *Eskimo*-ho an chèng ṭhìn a, sahmul kawrlum chhahpui an inbel lûk ṭhìn. Lo vah tùr ram an nei ve lova, an chèn-naah thingkùng leh ramngâw a awm ve lo. Dìl chung dàp veka vûr khàwn chhah te chu ker pàwpin, a hnuaia tuiah chuan nghakuaite an chiah ṭhìn a, an sangha mànte chu an *chaw rin-râwl* a ni mai. Tin, vûr ramah silai nèn sa an pèl ve bawk ṭhìn.

Sa pelh dàn awlsam tak, an hmàn làr èm èm chu - an chem hmâwr zum tak, tah tàwna hriam bàk tàkah thisen an tàt ṭhìn a. Vûr awmna hmunah an dah tàwp mai a. Chinghnia leh sa dangten khaw vàwt tak hnuaiah – an lei, vàwtin a hmehkhàwng, chàwmàwlh tak chuan chemtè chu an liak diai diai ta ṭhìn a. Thisen kai chu liah fai an tum ṭhìn. Chutih lai kârah chuan chemtè hriam tak chuan a liaktu lei chu a àt ta ṭhìn a. Thisen lum, anmahnî thisen ngei chu, an hriat loh hlànin an lo lem ṭeuh hman ṭhìn a. Chemtè-a thisen kai kha liak renga an inhriat laiin - an thih phah hial ṭhìn.

Chutiang chiah chuan, tùnlai Kristian ringtu intite hian, Bible thu hriam tak liak liak ve siin - an inhliam nà lo emaw tia lungmuang taka Thutak atà chu thu lawilo hlìr pàw-chhuakin, rawng an bâwl a. Lungmuang takin rawng bâwl mah se, a tàwpah – anmahni thawh rah sengin, an la thih phah ve tho tho dâwn.

Ruh leh thlìng tiphel thei hial khàwpa Thu Nung hi thihpui mai atân i hmang ve ang tih kan hlauhthàwnpui a che. Pathian, a hma-ngaihtu che Thupèk awina lamah lo kìr vat tawh rawh. Thlarau Thianghlim leh Pathian Kohhran Ṭhalaite'n kan sâwm rèng a che. Chutichuan, i tân, i thlarau tân a ṭha ang a, Chatuan Nunna i nei ngei ang. Kan zîngah rawn inkhàwm ve tawh ṭhìn ang che.

Anonymous
Aizawl

"Nangni hi kan lehkha, kan thinlunga ziak, mi zawng zawng hriat leh chhiar chu in ni e. Messia lehkha, keimahni min ziaktîr, lehkhatuia ziak ni lo, Pathian Nung Thlarauva ziak zàwk, lungphèka ziak ni lo, tisa thinlung phèka ziak zàwk chu in ni tih chiang taka làntîr a ni si a." — II Korinth 3:2-3

Korinth khuaa Pathian Kohhranho, Tirhkoh Paula'n lehkha a thawna tàrlan khi kan chhui chian chuan, Kohhrante nun dàn tùra thil lang chiang tam tak a awm.

Thiangzau ang emaw, serh leh sàng nei lova nun ringawt emaw, ni serh bìk nei lova mahnî duh hun ngaipawimawh zàwka – **Pathian Sabbath hnàwl** emaw, *Zirtàwpnî* emaw, *Sunday* emaw ruat chàwp lam kàwkin Paula'n thu a sawi lo hle mai!

Kum tam tak chhûng Bible thu zira, chhiar chhuaka, Inkhàwmnaah pawh Bible keng theihnghilh lo, kum tam Bible thu zirtîrtu ni ve si te hian Bible thuziak, ringtute tih ngei ngei tùra sawi si, ti tùra zirtîr an duh loh chhûng chuan ... chù **Zirna Sikul** chu *sikul chhe ber* a ni hàwt ang. Bible thu-a inziak ngei, Inzirtîrna Sikul erawh chu *sikul azàwnga sikul ṭha ber* a ni thung ang.

Ringtu kan nih chhàn ber chu CHATUANA NUNNA NEIH kan duh vàng a ni a. Ringtû nun dàn tùr, Pathian duhzâwnga nun dàn tùr min kawhhmuh thei Lehkhabu awmchhun chu HOLY BIBLE hi a ni. Chhiar fo pawha a inziak lo ang bawka nùn leh sì hi - dàmna tùr atâna *doctor*-in damdawi min chawh ang ni lo, ei luih ang a ni. Damna aiin thihna a ni.

Thuthlung Hlui-a Pathian an biak dàn - *Inthawina* leh *inthawitute* chu dèmàwma a awm fo avàngin, THUTHLUNG THAR siam a ni a, LALPA chuan zàwlneite a lo puanlàwktîr tawh a.

Jeremia 31 kan en chuan —
"Chùng nì hnuah chuan an hnèna ka thuthlùn tùr chu hèng hi a ni, LALPAN a ti. An thinlungah ka thupèkte ka dah ang a, an rilruah ka ziak bawk ang," a ti a.

Pathian Thupèk dodàl zuituten Thuthlung Thar hunah meuh pawh *thuthlùnna thar* chu an la hmang pha lo. An thinlungah Pathian meuh pawhin a Thupèkte a la ziahsak hlàwm loh vàng niin a lang - Thupèk dodàl chu *Setana thinlung ang pu mi* an ni thei chauh a ni.

Hebrai 10:16 thuah chuan - Jeremia 31 thu ang khi kan hmu nàwn a. Mosia hun laiah kha chuan, Pathian Thupèkte lungphèka inziak an chhiar chhuak mai a, an thinlungah zàwm reng theihna tùra *hriatfiahna* leh *hriatrengna* a awm lo. Chù ahnèkin, sualte hriatchhuahna a awm kum tin mai zàwk a, *ran thisen* khàn sualte a la bo thei lo va; a hliahkhuh mai chauh kha a ni rèng a. *(Sual chu* LALPA *Dan bawhchhiat hi a ni).*

Ran thisen aia hlu daih zàwk, MESSIA THISEN chu kan sual thawi nân, Pa *Pathian fate* ni ve tùra *min lei nân, hla taka mite min hnùh hnaih nân, Pathianin a Fapa thisen hlû chu a lo hmuha - thihna chatuan atà min kal hlèn nân, Pathianin Messia zâra min lo pàwm nân, Setana hneha a awm chian hle bawk nân* - Messia thisen hlùtzia Pathianin keimahniah a tilang chiang a ni.

Messia thisen avàng chuan, Sinai Lungphèk chang taka ziak va bih zauh zauh lekfàng ni ta lovin, Thlarau Thianghlimin kan thinlung ṭheuhvah *a ziak ta zàwk* a ni. Thuthlung Hmasaa bawhchhiat apianga ran kaih belh ngai ang khân kan awm ve ta lo. Kan thinlunga inziak tà ang chuan - Dàn hnuaia inèkbèng thàwpìk mai tawh lovin; *Dàn chunga lêng* kan lo ni ta! Khuhna/dàltu awm fo ṭhìn ang kha; keinìah chuan làk kian a nih tawh zàwk avàngin – Thutak hriat fiah theihna kan chang ta. Israel faten Pathian thin an tih-ùrna kawngte hre fiahin, an awm dàn khàwlo tak anga awm ve tawh lovin – uirèna thilah, Thupèk hawisànna chi hrang hrang làkah, Kùt nî suan sàwn danglam a ṭhat loh ziate hriat chiantîrin kan awm ta thung. Chuvàngin, kan dinhmun chu *Ṭhangthar nihlawh leh vànnei* kan ni ta. Nimahsela, ringtu inti ve si — Gentile, hriatna rama la awm lote hian – an thlìr ber leh an teh ber kan lo ni ta! Teh tlingin - Pathian Dante ngainàtu kan ni.

Kan dam chhûng nîte chhiar dàn tùr min zirtîr ang che

Isaac Hnamte
General Secretary, FYCers

"Kan dàm chhûng nîte chhiar dàn tùr min zirtîr ang che, finna thinlung kan neih phah hialna tùrin."
— Sam 90:12

ELOHIM chuan vànte leh lei a siam a. A *ni lìna*-ah chuan *'chhùn leh zàn ṭhènna tùrin vàn boruak zau takah chuan* ÈNTUTE *awm sela, chùngte chu chhinchhiahna te, hunbì te, nî te, kumte hriatna tùr ni rawh se,"* tiin, HUN CHHIAR dàn tùr dik tak a lo ruat fel vek tawh a.

A mak asin! Jews kum chhiara 3790 ANNO MUNDI (AD 30)-ah pawh khân, chawlhkâra a NI LI-na tàkah, KHAWVEL ENTU chuan, khawvèl tihènna tak tak tùr a rawn lan chiantîr leh a nih kha - *thim leh èng* a inthliar hrang leh chiang ta khawp mai! Tin, Jews kum chhiar kalphung thovin, Aigupta-a kalhlèn beràmno an talh nî kha chawlhkâra a NI LI-naah chiah tho a ni, an thuziak *'The Midrash Says' - the Book of Shmos'* pp 96-97-naah,

"As Hashem had commanded, the head of each Jewish family tied a lamb to his bedpost on the tenth of Nissan. When the Egyptians saw their gods being prepared as a sacrifice, they wept, for the sight of their gods' honor being slighted was harder to bear than all the Plagues. However, they did not dare to harm the Jews. The day these events took place was a Shabbas. In memory of that great Shabbas when the Bnai Yisrael openly dragged the gods of the Egyptians to their houses to prepare them for slaughter and the Egyptians did not protest, we call the Shabbas before Pesach "Shabaas Hagadol (the Great Shabbas) ...."
— SH'MOS hi Exodus

Kum khatah chuan **thla 12** a lo thliar fel bawk a; tin, Bible-a **thla hming** kan hmuhte chu hetah hian a inziakna lai Bible châng nèn târlang hmasà ta ila —

Abib/*Nisan*	Nehemia 2:1; Joshua 4:19; 5:10; Exodus 12:2; 13:4; Daniela 10:4
Zif/*Iyar*	I Lalte 6:1, 37
Sivan	Estheri 8:9
Thla Lina *(Tammuz)*	Zakaria 8:19; Jeremia 52:6
Ab	Zakaria 7:3, 5; Numbers 33:38
Elul	Hagaia 1:15; Nehemia 6:15
Ethanim/*Tishrie*	I Lalte 8:12; Hagaia 2:1
Bul/*Cheshvan*	I Lalte 6:38; 12:32-33
Kislev	Nehemia 1:1
Tebet	Zakaria 1:7
Sebat	Zakaria 1:7
Adar	Estheri 3:7; Ezra 6:15

Exodus 12 achinah — *kum khata thla khatna* hi ABIB a ni ṭan ta a; a hmâ zàwng kum 2,447 chhûng kha chuan, *kum khata thla khatna ni ṭhin chu* ETHANIM a ni. Aigupta aṭanga Israel fate an kalchhuah kum kha *Jews literature* rintlàkah chuan 2448 ANNO MUNDI tih a ni. Tin, Nazareth Iesua, a thih leh kaihthawh a nih kum kha Jews Calendar-ah chuan 3790 ANNO MUNDI a ni bawk a — hei hian chiang takin Thuthlung Hlui hun chhûng kha *kum 1,342 awh* (3790-2448 = 1,342) a ni tih a hril chiang tàwk hle bawk. Tin, Israel faten Kanaan an luh kum kha sàmkhai takin a chhùt theih phah bawk a; kum 40 an thàng miau si chuan - 2448 AM-a chhuak te khàn 2488 ANNO MUNDI-ah *Ram Tiam an lùt* tih a hriat theih.

'FINNA THINLUNG' kan neih belh leh ta phawt! Tin, Mizoram-a kan FYCers *President* Deacon H. Lalngheta pawhin *Bible thla hmingte* hriat a awlsàm theih nân, hetiang hian HLA a lo siam a — Bible-a thla hming indàwt chu sàmkhai takin kan hriat chian theih phah a ni:

Thla 'khat ABIB
Thla 'hnihna ZIF *thla*
Thla 'thumna SIVAN
THLA LINA *te nèn;*
Thla 'ngàna AB *thla,*
Thla 'rukna ELUL
A dawtah ETHANIM *leh* BUL
Thla 'kuana KISLEV
Thla sàwmna TEBETH
A dawtah SEBAT *leh* ADAR *an ni* ....

tiin - sak a nuam thei hle a — *January, February* tih nèn chuan inhawih lo tak a ni!

Tùnlaia Kristian inti te hian LALPA hun leh kum chhiar dàn hi kan hre tawh lo! Hmeichhia a lo ruak lo va; chung *thlà dè leh bial, a màng* hun chhawr ṭangkaia nau pai ṭan hun leh hrìn hun chu kan chhùt ve zauh tho laiin — thlai chi thlàk kawngah te hmàn ṭangkai dàn Gentile-ten kan hre meuh lo! Israel-te erawh chuan chung thlà dèt leh a màng hun mìlin *an thlai leh rante an enkawl thiam a* — an hmuingîl bìk rèng a ni. Keini, Mizo-te chuan, *"March 15 emaw, a hmâa lo hàl hman vek tùr,"* tih dàn siamchawp kan han nei a, chung thlà dèt leh màng kan chhawr ṭangkai thiam lo hle.

A *chhàn leh vàng* engnge ni?

Daniela Inlàrnaah khân, LEI LALRAM PALINA (Rome) aṭangin *"ki dang pakhat, te tak tè,"* lo chàwr chhuak, *'mit leh kâ nei'* kha — **Chungnungbera kalha thu sawitu tùra puanlàwk** a ni. Eng ang fakauvin nge Rome-a Thuneihna changtu chuan Pathian HUN leh DANTE a tihdanglàm tàk tih thu hi kan chhui chian a ngai.

'Hun leh Dàn' ni kàwp chu SABBATH hi a ni.
Dàn-ah SABBATH a tel a;
Sabbath hi HUN a ni chiang hle bawk.
Sabbath hi thlàkthleng a nih chuan, *hun leh dàn thlàk danglàmna* a ni kawp chiang tàwk hle.
Pathianin a thlàk danglam lo va;
Chungnungbera kàlhtuin a thlàk danglam thung a.
Yahweh Kùtpui Pathum leh Bible-a Inkhàwmpui Thianghlim Pasarihte hi Chungnungbera kalhtu chuan a thlàk danglam vek."

"Chungnungbera (Yahweh) kalhin thu a sawi ang a, Chungnungbera mithianghlimte a tichau vang: HUNTE *leh* DAN *chu tihdanglam a tum ang a,* HUN KHAT *leh* HUNTE *leh* HUN CHANVE *chhûng chu a kuta pèk a ni ang,"* — Daniela 7:25

tih thu, puan làwkna chu a taka a thlenna a rei leh tawh, March 7, AD 321-ah **Roman Emperor Constantine**-a ngeiin a lo thlàk tawh.

LALPA hun ruat Calendar pawh chu tihdanglam a lo ni zui ta. Tùna kan *zir chian tùr* chu **Roman Calendars** a ni thung ang.

Zawhna siam hmasa ta ila, Rome hovin *Hun chhiar dan an tihdanglam avàngin* hian Sabbath hi Sabbath nî dik takah a la awm ve reng tho em? 'Nge, a dik lo zo vek tawh zâwk?

Roman Emperor **Julius Caesar**-a lal lai 46 BC khân *Julian Calendar* hmàn ṭàn a ni ta. LALPA hun ruat a tidanglam ta. *Julian Calendar* tih pawh hi *Emperor Julius*-a hmingchawia sàk a ni. LALPA ni khat rei zâwng tehfung *'tlai lam aṭanga tlai lam leh thleng,'* tih pawh chu *'zànlai aṭanga zànlai leh thleng,'* tia thlàk a ni tawh. I hre chiang hle, zànlai nghàkin *January 1* pawh i meng thleng ṭàwk ṭàwk ṭhìn a ni lo'm ni?

Chhuan tam engemaw zàt lai chhûng *Julian Calendar* kha hmàn a ni hmàn a; mahse, AD 1582 kum khân **Pope Gregory XIII** thupèk angin Julian Calendar hmasà zàwk pawh chu an thlàk danglam zui a ni leh ta a. *Gregory*-a hmingchawiin **Gregorian Calendar** tia a hming pawh thlàk a ni, chu chu tùnlaia kan hmàn mêk Calendar hi a ni hlèn ta. British etc., chuan kum AD 1752-ah *Gregorian Calendar* a hmang ṭan thung. **Daniela Inlàrna a thleng dik.**

Engvànga LALPA Calendar chu thlàk a nih tàk mai le? Pathian Thu nung, zàwlnei dikin a hmuh làwk chu dik taka a thlen dàn leh *'ki dang pakhat, te tak tè (Chungnungbera Kalhtu)'* pawh chu – ringtu dik tak ten an chhùt chhuah dik theih nân a remchâng tel bawk a ni.

Eng vàngin nge, Julian Calendar chu Gregorian Calendar-a thlàk a nih le? Julian calendar khan chhut chet a dawl zo lo va, 'Leap Year' takngial pawh a thleng sam bìk e, an ti-el hial! Tùna kan thu khel hrilhfiah nân hi chuan - chhiarkàwp a ngaih èm avàngin, in awmna hmuna Zirtîrtute puihnain, a chhiarkàwp hi in lo chhùt ho dâwn nia.

Gregorian Calendar-ah chuan, 'LEAP YEAR *hi kum thum dàn zèlah a thleng,'* kan ti mai a, chu aia chipchiara zir belh tùr awm mah se, khèk ila. *Gregorian Leap Year* kum chuan **February pawhin ni 29 lai a nei ve zauh**; Bible Calendar *Leap Year*-ah ve thung chuan - **thla khat-in a tam belh thung *(Adar-Sheni)*** - KUMPUI KUM-ah chuan **thla 13** a awm! A va inang lo deuh ve.

Kum khat hi ni 365¼ hèna ngaih a ni. Ni fang them chuangbàng (¼ fraction) hi *kum li* a vei meuh chuan, NI KHAT a rawn hèn thei a.

¼ + ¼ + ¼ + ¼ = 1

He 'NI KHAT' hi *kum li*-na a rawn inherchhuah chuan LEAP YEAR kan neih phah tàkna chhàn a nih hi! Kum tin maiin *Julian Calendar* khàn a ni bi kim ang tur keng pha ta lovin; *minutes 12 leh seconds 14*-in a tàwngchhàm kum tin ta mai a. March 21-a khàwvèl pum huapa *chhùn leh zàn inchènna nì (Spring Equinox)* pawh March 21-ah a thlen dik theih loh phah ta a. A chhan chu - *Julian Calendar hisâp a dik lo va*, hun inhèr dàn Sam phuahtu *Mosia tàrlan ang thlàpa inher danglam thei lo* a nih tàk vàng a ni.

"Kan dàm chhûng nîte chhiar dàn tùr min zirtîr ang che, finna thinlung kan neih phah hialna tùrin."
— Sam 90:12

Mosia'n a phuah hun lai kha chuan, Bible Calendar kalphung veka *finna thinlung neih phahna tùra dîl* a ni zàwk bawk.

Mahse, Julian Calendar dik lohna an hriatchhuahna chhàn ber chu **Spring Equinox kha March 21-a thleng ziah tura ngaih** a nih laiin - **March 11-a a thlèn tàk hû vàng** a ni.

Siam fel màkmàwh a ni ta. Pope Gregory XIII hun laia chhiarkawp thiam èlkhèn **Lilius**-a khàn an hun hmàn mèk lai NI SAWM inchhàwpchho chu *hun khàhchhilh dik nân a tarik paih hèk a ràwt* ta a — chawlhkâr kalphung a buai lo; TARIK erawh paih ṭhèn mai a ni. *'Paih hèk'* han tih hian, a tilùhai mai thei che a - ni sàwm a lo riràl tawh nàk-alaia - *tarik sawm dang* han paih hèk leh chuan **'ni 20 a bo dâwn'** tihna làm a ni lo!

Spring Equinox chu March 21-a thleng tùr ṭhìna an beisei kha - hun tam inher liamin, zawi zawia a lo pelh-sàwlhtîr tàk zèlah chuan *March 11-a Spring Equinox* thleng ta tlat si khàn *Spring Equinox thlen dik hun tur March 21* siamrèmna chhiarkàwp hmàn thar a ni ta thung chauh a ni. Tarik an kaisàntîr mai a nih chu - pung ta hluaia ngaih theih ni ve àwm tak; mahse, ngai-awh dik chiaha siamrèm a ni.

Kum AD 1582-a Gregorian Calendar siamṭhat a niha **October 4** kha **Nilaithawhṭan** *(Thursday)* a ni a; a tùk-leh khàw èng kha **Zirtàwpni** *(Friday)* tho a ni; mahse, October 4 kha October 15-a chhùnzàwmtîr mai a ni. *(Tarik awm ve ta lo te chu - October 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14 an nih chu).*

October 1582

Sunday	Monday	Tuesday	Wednesday	Thurday	Friday	SABBATH
*	1	2	3	4	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	November		

Gregory-a thupèkah chuan khàwvèl pum pui hmàn atân Gregorian Calendar chu a vawrh khawng hle a; mahse, Britain leh Russia ramte'n *an duh ve mai rih lo* va. Khàwvèl pum puiah chuan *chawlhkar ni bi zawng zawng inang* tho mah se; *tarik-ah chuan an inmil thei lo* a ni.

Kum 1752 September thlaah, Britain chuan Roman Calendar hmasa zàwk *Julian Calendar* chu a hnàwl duh>ve ta chauh va; *Gregorian Calendar* pawh kum 170 zeta upa a lo nih ve hman tawh chu – *Julian leh Gregorian Calendars chu kum 170 chhûng inmil lovin a kal thiang* tihna a nih ber chu! Britain chuan **tarik 11** lai an hnàwl a ngai hman tawh – a chhan chu, hun inher zèlah khân *ni dang pakhat hèn* a inchhèk khàwl hman tawh vàng a ni. Hetiang hian Britain chuan kum AD 1752 September thla khân *tarik a siam rem ve ta*; chu chuan Gregorian Calendar kha a mil ta chiah ang.

September 1752

Sunday	Monday	Tuesday	Wednesday	Thurday	Friday	SABBATH
*	*	1	2	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
1	2	3	October			

September 2, 1752 khi *"Nilaini"* a ni a; atùk leh *"Ningani"* khi **September 14, 1752** a ni zui ta mai a nih khi! *Tarik paih hèka awm ta te chu September 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 an ni tih i hre chiang dâwn nia!* Tarik paih hèkin, **Chawlhkâr kalphung a tidanglam hauh lo**!

Sàm ziaktu chuan, 19:1-ah, *"Chhùn hian chhùn hnènah thu a sawi chhàwng zèl a, zàn hian zàn hnènah hriatna a làn chhàwntîr zèl a ...."* a ti mai rèng a ni. Roman>Calendar *tarik* fuh thei lo - paih hèk thènin chawlhkâr kalphung a tàwk che danglam lo. Tichuan, Rome leh Britain chuan Gregorian Calendar an hmang dun tan ta! Amaherawh chu, '**Thìr-Pardâ** *(Iron Curtain)'* inti ngat Russia erawh chuan Gregorian Calendar a la hmang ve duh lo cheu va; Julian Calendar kalphungin a la kal zui lui ve hrìm hrìm a. Hun a lo liam ve zèl a, Russia rama **October Revolution** an tih kha a rawn thleng ve ta a — kum 1918 October 25 *(Thursday)* tùr kha November 7 *(Thursday)*-in an zuitîr ve ta a ni.

Sunday	Monday	Tuesday	Wednesday	Thurday	Friday	SABBATH
October				November 1918		
21	22	23	24	7	8	9

Kan hriat tlàn ngei ngei atâna pawimawh ru tak chu — **Roman Catholic Church pawmtu Sorkâr-ten Gregorian Calendar an pawm hmasà zàr zàr a** - Catholic Kohhran Thuneihna a làng chiangsa hle. Mahse, **Protestant Kohhran awmna ramten Gregorian Calendar an pawm mai duh bìk lo tih pawh a chiang hle.**

Protestant Sorkâr-te hian Babulon Khaw Ropui Thuruk *(chu chu Rome ni ta lawi si)* chuan HUN-a BUM a ngah tùr pawh a ni rèng a - a hlawhtling hle. Protestant pawhin a hnial zui reng phal ta bìk lo — kum AD 1582 leh 1918 inkâr, kum 336 chhùngin Gregorian Calendar chuan khàwvèl a tuam ta —Bible Calendar phei chu Kristian inti pângngai fe fe te pawhin a hriat pawh an hre tawh lo. Tin, **Inla-ruhkawl** *(orthodox)* inti zual *Europe khawchhak lam ram ṭhenkhatte chuan* Gregorian Calendar hi an pàwmpui duh chuang rih lo - *Hinduism* leh *Islam*-te pawhin, anmahnî hun chhùt dànin an la kal ve ngauh ngauh a—Sorkâr thilah, Nations dangte nèna indàwr a ṭùlna thilah chauh Gregorian Calendar hi an hmang a ni deuh chauh mai. *Chinese, Japanese*-te pawhin anmahni hun chhiar dànin an ni pawimawh pawh an la nei hrang rih zèl a ni. Tin, Greek Orthodox kohhrante chuan Calendar hranpà an chhàwm fàn bawk.

Leilung piantirh aṭang khân Chawlhkâr nîte hi a nih tùr ang takin a la kal tluang zèl a; Joshua'n ni a chelh dìn avàng khân (Joshua 10:12b-13) - ni indawt dàn kalphung a chingpèn phah bawk hek lo!

"Nî-a, Gibeon khaw chhûngah ding reng rawh; nang pawh Thla-a, Aijalon ruamah hian awm reng rawh," a ti a. Tichuan, mite chuan an hmêlmate chunga phubâ an làk hmâ loh chuan nî chu a ding ta reng a, thlà pawh chu a awm ta reng a. He thu hi Jasara Bu-ah ziak a ni lo vem ni? Tichuan, ***nî chu vànlaizâwlah a awm ta reng a, ni khat pumhlùm lai tlàk zai rèng rèng a rêl lo****."*

Entîr nân, Joshuâ nì chelh dìn nî kha Zirtàwpni ni tà ang se, *Zirtàwpni khàw èn hun sei phian* a ni mai, Pathian tehfung pèk dàn kha, ni khat rei zâwng, *"tlai lam ni tlàk aṭanga tlai lam ni tlàk leh thleng,"* a ni miau! Atùk khaw èng inherchhuak leh pawh *Sabbath* a ni ve leh mai ang.

Babulon miten dârkâr khat hi minutes 60 bithliahin an ṭhen hrang a; Aigupta miten ni khat hi dârkâr 24 chhûnga awmin an chhùt bawk a - chu ngei chu Nazareth Iesua pawh khàn, *"Chhùnah dârkâr 12 a awm tih in hre lovem ni?"* (Johana 11:9) tiin a chàchhuah. Hebrai-ho chuan chawlhkâr khat hun chhûng hi *ni sarih* a ni, an ti - chu chu Bible thu nèna inmil - tùnlai huna Gregorian Calendar kalphung ang pawha la hman zui zèl a ni.

Chawlhkâr leh Sabbath chungchângah 4 BC leh AD 30 inkâr chhûng pawh khân thu hran nei tumah an awm lo; Nazareth Iesua pawhin Sabbath kha Synagogue-ah inkhàwmna nî atân a hmang ve tho. Kum AD 70-ah leh AD 135 vèlah Judah hnamte sal tângin an darhsàrh zui leh a - 1922-a *Balfour Declaration* a lo niha khàwvèl hmun hrang hrang aṭanga Israel-te an ram *Erets-Israel*-a an rawn kìr phauh phauh pawhin - Sabbath chungchânga ngaihdàn hrang rawn chhàwm lùt an awm lo. A thlèn hun ang tùra la thleng zui zèl a nihzia a tichiang.

Hriat ngai vak loh chanchin, hriat belhchhah hret kan neihna tùr chuan *Julian* leh *Gregorian Calendars* chanchin pawh, kim-tawi takin, kan târlang tà chu a ni e —Bible i bih chian poh leh, *Julian* leh *Gregorian Calendar* tehfung hmanga Pathianin thu a ziaktîr, tute mah an awm lo! Paula pawhin Rome 13:11-12-ah chuan, **"Hun hriatnaah chuan, tùn hi muhìl thawhharh a hun tawh takzet** *(Knowing the time, that now it is high time to awake out of sleep ....)"* a ti. Paula'n HUN a tih hre chiang tùra a ngaihte kha *Rome khuaa Pathian kohhran, Pathian hun chhiar dàn hre chianga a ngaih, inthlahdah si te* an ni.

Pathian Yahweh hun chhiar dàna hriat fiah thiamna ril zàwk kan neih màkmàwh chu — Nazareth Iesuan **Leviticus 23**-a *Kùtpui pathum*, chuta *Inkhàwmpui Thianghlim pasarih* inchhàwpte kha - Pathian chatuan remruatna fel, min chhandamna kawnga a rawn rah dik te an ni tih hriat chian hi, Mosia pawhin, *"finna thinlung kan neih phah hialna tùrin,"* a rawn tih chhàn a ni. Kalhlèn hunah kan sual thawi nân Iesua a rawn thi a - Chhangdawidim telh loh Kùt hun chhûnga kaihthawh a ni a, Puithiam lalber rawngbàwlna a thawh zui rahchhuah chu *vànte leh lei inremna* a ni — tichuan, Pathian leh keinite inrema min siamsàk tùk aṭanga *Sabbath pasarih* la chhiar chhovin, *Sabbath pasarihna dawta nî*-ah khân Tlànsate thuam chàkna Thlarau Thianghlim leihin a ràwn awm ta a nih kha — hèng chanchin hlû hi CHUNGNUNGBERA KALHTU chuan *kan hriat a hlau va*; *milem biakna kùt ni vàngthla tein* AD 300 hnu lam aṭang khàn A THLÀK DANGLAM TA VEK A. Milem biakna kùtpui chhàwm lùtin, ringtua inchhâlte hi a biakbùmna *wine* chuan a tulh rui ta hle hlàwm a nih hi! Nang erawh chuan — THUTAK a nunpui e.

Tu THIL TIH nge kan zir tur?

Lalṭanpuia
Chawngte 'P'

"Mi zirtute ni rawh u, kei pawh Messia zirtu ka nih ang bawk hian, tin, engkima mi hriat reng avàng leh, thurochhiah ka hrilh che u ang taka in vàwn tlat avàngin ka fak a che u."
— I Korinth 11:1-2

Tirhkoh Paula chuan khì thu tàrlàn khian Korinth khuaa PATHIAN KOHHRANHO hnènah lehkha a thawn a. A thawntu hi kan tirhkoh, GENTILE-TE TIRHKOH a ni a, *"Mi zirtute ni rawh u, kei pawh Messia zirtu ka nih ang bawk hian ..."* a ti tlat mai.

Pathian Ropuina Èngin a chhùn thlùk hmâ zàwng, ringtute a tihduhdahna leh a dona ṭhìn kha Paula làka kan zir tùr chu a ni lo phawt ang.

Lalpa Ropuina Èngin a chhùn thlùk tawh hnu, rinna avànga kan Lalpa hnung chhel taka a zuina te, huai taka thih huama Chanchin Ṭha a hrilna te, a rinna avànga Lalpâ duhzâwng a tih te leh khàwvèl thil a kalsan tàka te kha – kan zir tùr atân min duhpui a, zir tùrin thu min chah a ni.

Paula hian ringtute hi kan pèn bo leh zirtîrna mak tak tak te leh Messia derte zirtîrnaa kan luh a hlau èm èm ṭhìn a, nasa takin min fuihin - min zilh a. Khaw hrang hrangah te *Lehkha* a thawn ṭhìn a ni. Chùng, a *Lehkhathawn nungte* chu, keinî ramah pawh hian kan chhàwmin, kan rinna kalkawng min kawhhmuh chiangtuah kan hmang a ni.

Nimahsela, kan Zoram ringtu rinna hi a lèmin, a suak ta em ni?

Paula nun hlui leh sual hmasa kha kan zir tùr a ni lo tih a chianna chu, *"Kei pawh Messia zirtu ka nih ang bawk hian ...."* tih thu hian a tichiang. Messia khàn Kohhran a tiduhdah lo va; tin, a beràmte a nghaisà ngai bawk hèk lo.

Paula min hlauhthàwnpui èm èm ṭhìn chu, *'zirtîrna mak pui pui lènbovin awm suh u,'* a tih hi – kan pàlzût a, kan Pathian Thu-in a sawi tam tak te hi hnàwla - pawm duh lovin, hmehbèl dàn dang kan dap kawi a. Pathian biak dàn ki dang dang, danglam tak takin, kan chawkchàwrawi tà hi 'ZIRTU HLAWHCHHÀM' kan nihna a ni.

Paula chuan, a thurochhiah vawngtute chauh kha a ni - a fak hlàwm ni!

Tùnlai ringtu inti tam tak te leh Kohhran tam tak te hi, fak hlawh theiin an awm thei dâwn em ni? A ni lo lam chu zirin, Lalpan kawng a lo buatsaih tawh sà chu hnàwlin, Messia dotute thurochhiah an pawm ta zàwk a. *Sunday* leh *Good Friday* te, *Christmas* leh a remchàn hun apianga *sacrament* kìlte an duh ta! Messiâ thih leh thawhlehna kan ṭàwmpuina *baptisma* (hnìm phùm) pawh chu – TUITHLÀWR *(rhantizo)*-in emaw; a kaih-hnawih dik lo tak *puanzàr hnuaia kal tlang* emaw tein an luahlàntîr leh tawh si!

Pathian betute biak dàn rau rau pawh hi, a TAK leh a SUAK a awm a ni. Khawngaihna hun inhawngah hian LALPAN zai a dawh rih mai a ni e. He khaw-ngaihna hunah hian, mi tin chungah Thlarau leih a ni.

Thlarau pawh chu Pa-a chhuak a nih leh nih loh pawh mihringte fiah tùr a ni. Beroia khuaa mite ang khân, kan THURIN leh THUHRILTU *thu sawi hi - Bible nèn a inmil em?* tih hi kan bih nì tin tùr a ni. Bible thu ang lova kan kal chuan; BORÀLNA-ah kan lùt ngei ngei dâwn.

Chuvàng chuan, hèng ringtu inti tam tak te'na LALPA KAWNG an lo buatsaih chàwp ve ringawt hi chu, kan Lalpa chuan a duh hauh lo vang le! Iesua Messia chuan, *"Kei hi Kawng leh Thutak leh Nunna ka ni, keimaha kal lo chu; tumah Pa hnènah an thleng ngai lo vang,"* (Johana 14:6) a ti si a.

Engtizia nge, kan Lalpaah chuan kan awm reng loh va, KAWNG DANG chu kan sial ṭhat chàwp tàk zàwk le? Kan kawng sial thàr chu em ni Lalpâ duh dàn leh remruat dàn chu! Kan awm dàn sual tak hi làmlèt tùrin Lalpâ tân engnge kan tih ang a, engtin nge kan nùn tàk ang le?

LALPAN, a duh taka a siamte ni tawh zèta - sualna a lèn tàk avànga A inchhìr ngawih ngawihna kan ni bawk a. Mahse, LALPA zaidàwhna chuan, khawngaih leh hmangaihnain a Fapa thisen chhuakin, sual bawi atà min tlàn chhuak a. Min tlàn chhuah hnuah - sual lam hawiin, kan la pèn bosàn cheu ang maw? Hnai lo ve.

Sual sima inlamlet kan nih hian, lalpan min lawm a ni. Chutichuan, nunnaa kan luh theih nan tih tur tam tak min hnutchhiah. Messia Iesua chuan Kut a hmang a, Sabbath a serh a, baptisma a chang a, a zirtirte ke a silsak bawk a. Thupek Sawm a tinung a. hengte hi Messia thil tih ṭhenkhat langsar fe fe te an ni.

Paula khàn, *Messiâ awmdàn* leh *tihdàn* a zir kim vek a. Paula'n Pathian ringtute chu, a thil zìrchhuah tawh zir-chhàwng tùrin a chah leh vek bawk a. Chu chu, nang leh keia TIH TÙR chu a ni. Messia rìn avàngin, kawng dang siam belh tawh lo leh Lalpâ tân rinawm taka awmin, ṭhàhnèm i ngai ang u.

Messia a rin avàngin, Paula'n Kalhlèn Kùt hmang tùrin min sâwm - LALPA Inkhàwmpui Thianghlimte hmang tùrin min fuih bawk.

Messia a rìn avàngin, Paula'n Sabbath a serh a, Pathian Thu a zirtîr a, ringlote Thutàk lamah a thlèm ṭhìn. Jewste leh Gentile-te Synagogue thuhmùnah, Sabbath niin a zirtîr.

Messia a rin avàngin, Paula'n Lalpa Iesua Messia hming làm chungin *hnimpìl baptisma* a chang, chu chu a sual sim tihchianna leh Messia taksa nèna an inzàwmna a ni.

Messia a rin avàngin, Paula'n Ethanim 10-ah chàw a nghei ve bawk.

Messia a rin avàngin, Pentecost a hmang.

Messia a rin avàngin, Paula khàn, *"Ka rin phawt chuan a tàwk; chhandam ka ni tawh, ka bo leh thei tawh lo,"* a ti ve lo.

Messia a rin avàngin, thuawihnain thil tih a nei tluanchhuak zàk a. Zirtirtu Ṭha ni tlàk Paula kha, i zir ang u - Zirtîrtu Ṭhaah i insiam ve ang u.

Tùnah hian, Messiâ Thuhriattîr nge in awih - mihringte thurochhiah — *Sunday, Christmas, Good Friday, Easter Sunday, Whit Sunday?*

Paula vèk chuan, *"Tû hnènah pawh, an thu awih tùra, bawia in luh chuan – thihna khawpa sual bawi emaw felna khawpa thuawi bawi emaw in ni tih in hre lo em ni?"* (Rome 6:16) tiin, a chàchhuah. Messia bawi nge i nih - a thu i awia chu *mihring satliah* mai zàwk le?

Innghàhna àtthlàk ringtutena kan neih lèn ber chu hei hi a ni àwm e, *"Keimah leh Pathian inkâr a fel phawt chuan ... a ṭha vek a ni mai!"* tih hi — Pathian leh amâ inkârah *Messia a palai tih hre lotu thu chhàkchhuah satliah mai* a ni e!

Pathian duhzâwng i tih si loh chuan, nangmah leh Pathian inkâr hi a fel lo chatuan ang. Kan mihringpuite meuh pawh, kan lungrualpui theih loh chu - kan inkâr a fel lo a ni ngai e.

Galatia 1:9 thu-ah chuan, *"Hmàna ka sawi ang khân, tùnah pawh ka sawi leh dâwn a ni, Chanchin Ṭha in pàwma lo kha chu - chanchin ṭha dang (another gospel) tupawhin hrilh che u sela, ànchhèdawngin awm rawh se,"* tiin, Paula'n a ziak.

Paula te, Apostle te, Messia thu te, LALPA Yahweh thu leh Zàwlneite leh Dàn thu ang vekin i kal ang u. Paula te sèrh ang ni lo - mihring siamchàwp Biak Nî chhèr chàwp ang zawng zawng leh Paula te zirtîr ang ni lo - Zirtîrna màk leh bùmna làkah hian, i inthiarfihlìm ang u. Kan muangchàn rei luat chuan, *ànchhèdawng* kan ni mai ang e. Thlarau Thianghlim sàwmna duhawm chuan - nang leh i chhûngte zawng zawng THUTAK-ah a hruai lùt duh che asin.